Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Nr. 32. Warszawa, dnia 10 października 1935 r. **Rok XVIII.**

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Prenumerata roczna 12 zł. **Cena egzemplarza 1 zł.**

Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. **Nr. 30-197** „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych" zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn."

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.

Z dniem 15 września 1935 r. Administracja Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (sprawy prenumeraty) została przeniesiona do gmachu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Nowy Świat 69, tel. 678-40.

Sprzedaż numerów pojedyńczych i ubiegłych roczników nadal — Warszawa, ul. Senatorska 29 (Galerja Luxemburga) sklep Nr. 22, tel. 696 87;

Wysyłka pojedyńczych numerów i roczników za zaliczeniem pocztowem.

TREŚĆ.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

I. ROZPORZĄDZENIA I ZARZĄDZENIA MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

II. OKÓLNIKI Nr. Nr. 56 — 58.

III. PISMA OKÓLNE.

B. PRZEDRUKI.

I. DZIENNIK USTAW R. P. Nr. Nr. 69 — 73.

II. MONITOR POLSKI Nr. Nr. 222 — 230.

III. INNE WYDAWNICTWA.

A.

I. Rozporządzenia i Zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

165.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 7 października 1935 r.

o wyszkoleniu zawodowem oraz o zasadach doszkolenia szeregowych Policji Państwowej.

Na podstawie art. 148 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku o Policji Państwowej w brzmieniu obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 1930 roku (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 27 z 1931 r.) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Szeregowych, przyjętych do służby w Policji Państwowej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 27—1931 roku), uznaje się za odpowiadających wymaganiom §§ 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 marca 1929 roku o wyszkoleniu zawodowem oraz o zasadach doszkolenia szeregowych Policji Państwowej (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 3, poz. 77), o ile przesłużyli w Policji Państwowej przynajmniej lat 7.

Szeregowi ci mogą być dla celów doszkolenia powoływani do szkół fachowych dla szeregowych Policji Państwowej celem odbycia nauki w pełnym zakresie programów tych szkół.

Powoływanie wymienionych wyżej szeregowych w Policji Państwowej do fachowych szkół dla szeregowych należy do Komendanta Głównego Policji Państwowej.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

(—) Marjan Zyndram-Kościałkowski

166.

ZARZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 17 września 1935 r.

w sprawie kursu specjalnego dla szeregowych Policji Państwowej.

Na podstawie art. 44 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej w brzmieniu obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 31 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 27 z 1931 r.), zarządzam utworzenie przy Szkole dla oficerów w Warszawie w terminie do dnia 18 września 1935 r. $3^1/_2$-miesięcznego kursu specjalnego dla szeregowych Policji Państwowej.

Kurs liczyć będzie 63 szeregowych.

Program kursu w załączniku.

Ukończenie kursu z wynikiem dodatnim jest równoznaczne z przejściem wyszkolenia policyjnego, określonego w art. 42, ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej.

Ocena postępów w nauce odbywać się będzie na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 16 marca 1929 r. o wyszkoleniu zawodowem oraz o zasadach doszkolenia szeregowych Policji Państwowej (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 3, poz. 77).

Wyznaczenie fachowo-naukowego kierownictwa kursów, oraz jego personelu, ustalenie wzoru świadectwa, jak również wydanie innych potrzebnych zarządzeń poruczam Komendantowi Głównemu Policji Państwowej.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
(—) Marjan Zyndram-Kościałkowski

Załącznik do zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 17 września 1935 r.

PROGRAM

kursu specjalnego dla szeregowych Policji Państwowej.

1) Przedmioty z zakresu prawa i przepisów służbowych	godzin	223
2) Przedmioty z zakresu służby śledczej	„	190
3) Przedmioty z zakresu wychowania fizycznego i wyszkolenia bojowego	„	175
Ogółem	„	588

II. Okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

167.

OKÓLNIK Nr. 56

z dn. 3 października 1935 r.

o wypełnianiu rubryki 17 rejestru mieszkańców (informacje o karalności).

(Nr. AC. 62-96-2).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów i Prezydentów Miast.

Stosownie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.5.1934 r. o rejestracji skazanych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 478) sądy nie są obecnie obowiązane do przesyłania kart karnych gminom, lecz tylko wyłącznie Ministerstwu Sprawiedliwości.

W związku z powyższem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że rubryka 17 rejestru mieszkańców pozostawać będzie odtąd niewypełniona z powodu braku danych o osobach skazanych.

W razie potrzeby stwierdzenia przez gminę karalności, bądź niekaralności, lub stwierdzenia skutków skazania np. przy ustalaniu list wyborców lub przy wystawianiu świadectw moralności i t. p. należy zwracać się w tym celu do tegoż Rejestru w drodze urzędowej (§ 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.V.1934 r. o rejestrze skazanych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 478)).

Równocześnie uchyla się okólnik z dnia 15.III.1932 r. Nr. 32 w sprawie informowania organów Policji Państwowej o karalności (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 5, poz. 53 z 1932 r.).

(—) H. Kawecki
PODSEKRETARZ STANU

168.

OKÓLNIK Nr. 57

z dnia 3 października 1935 r.

o stosowaniu prawa o stowarzyszeniach do autonomicznych bractw ewangelickich.

(Nr. A. A. 11-190).

Do

P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Przy interpretacji art. 9 pkt. a) prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U R. P. Nr. 94, poz. 808) nasunęły się wątpliwości, czy pod ten przepis podpadają autonomiczne bractwa ewangelickie, jak:

1) Pomorska Rada Bratniej Społeczności Chrześcijańskiej w łonie kościoła ewangelickiego,

2) Związek Młodzieży zdecydowanych chrześcijan w Polsce,

3) Misyjne Stowarzyszenie Traktatowe w Polsce,

i 4) Społeczność Chrześcijańska w Warszawie.

W tej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych po zasięgnięciu opinji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że wymienione stowarzyszenia, jak wynika z ich statutów, mimo pewnych cech religijnych nie podlegają władzom duchownym i nie są kościelnemi stowarzyszeniami ewangelickiemi, mającemi wyłącznie i bezpośrednio na celu wykonywanie kultu religijnego, jak tego wymaga postanowienie art. 9 pkt. a) prawa o stowarzyszeniach. — Samodzielna pod względem organizacyjnym i ideowym działalność tych stowarzyszeń z wykluczeniem ich zawisłości od władz kościelnych wyznań ewangelickich wskazuje, że stowarzyszenia te są zrzeszeniami świeckiemi, a więc mają do nich zastosowanie ogólne przepisy prawa o stowarzyszeniach, nie zaś przepis szczególny z art. 9 pkt. a).

Ze względu na zasadnicze znaczenie powyższego wyjaśnienia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przykłada wagę do stosowania ustalonej wyżej wykładni.

(—) H. Kawecki
PODSEKRETARZ STANU

169.

OKÓLNIK Nr. 58

z dnia 8 października 1935 r.

o wyznaczaniu cen na artykuły pierwszej potrzeby.

(Nr. Apr. 27-1-1)

Do

P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Z uwagi na stwierdzone wypadki kształtowania się cen na artykuły pierwszej potrzeby na poziomie wyraźnie gospodarczo—nieuzasadnionym, oraz w związku z wejściem w życie rozporządzenia mego z dnia 10 lipca 1935 r. (Dz. U. R. Nr. 51, poz. 337) o przemiale pszenicy i żyta — uchylam moje zarządzenie z dnia 2 września 1933 r. Nr. Apr. 2241/1/p/33 w sprawie zawieszenia wyznaczania cen na artykuły pierwszej potrzeby i upoważniam Panów Wojewodów (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) do ponownego powoływania do życia komisyj do badania cen i do wyznaczania cen tych artykułów na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31.VIII.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 527) i rozporządzeń moich z dnia 29.X.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 607) i z dnia 17.XII.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 980).

Wyznaczanie cen z urzędu winno być stosowane tylko wtedy, gdy wszystkie możliwości regulowania cen w drodze polubownego porozumiewania się z przedstawicielami zainteresowanych branż okażą się bezskuteczne.

Przy tworzeniu komisyj do badania cen należy w pełnej mierze wykorzystywać uprawnienia, wypływające z postanowień § 5 powołanego już wyżej rozporządzenia z dnia 29.X.1929 r., i powoływać do nich przedstawicieli samorządu gospodarczego, w szczególności zaś — o ile chodzi o reprezentantów rolnictwa i zainteresowanych gałęzi przemysłu i handlu — należy powoływać o ile możności przedstawicieli Izb Rolniczych, Izb Przemysłowo-Handlowych i Izb Rzemieślniczych.

Do kształtowania się cen artykułów pierwszej potrzeby na gospodarczo uzasadnionym poziomie przywiązuję wielką wagę, wobec czego ruch tych cen w poszczególnych ośrodkach będzie nadal w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych poddawany krytycznej analizie ze specjalnem uwzględnieniem cen przetworów zbóż chlebowych.

(—) Marjan Zyndram-Kościałkowski
MINISTER

III. Pisma Okólne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

170.

PISMO OKÓLNE

z dnia 4 października 1935 r.

w sprawie opłat za mieszkania służbowe w budynkach, bezpłatnie oddanych Skarbowi Państwa.

(Nr. BZ. 12-Og-10)

Do

P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

W sprawie mieszkań funkcjonarjuszów państwowych w budynkach prywatnych lub gminnych, oddanych Skarbowi Państwa do użytku bezpłatnie, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia co następuje:

1) stosunek między Skarbem Państwa a oddającym budynek Skarbowi Państwa bezpłatnie jest różny i niezależny od stosunku między Skarbem Państwa a zajmującym mieszkanie w tym budynku;

2) Skarb Państwa „administruje" budynkiem oddanym mu bezpłatnie w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28.I.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 82), takiemu pojęciu bowiem nie sprzeciwiają się ani względy prawne (wykluczenie w odnośnych przepisach), ani gramatyczne („administracja" — zarząd, kierownictwo);

3) Skarb Państwa ponosi w takim przypadku koszty remontu i t. p., wobec czego należności z tytułu opłat za mieszkania bądź to służbowe bądź niesłużbowe w budynkach oddanych Skarbowi Państwa bezpłatnie, powinny być przez Skarb Państwa pobierane według norm ustalonych wspomnianem rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28.I.1934 roku (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 82).

(—) inż. *Stawiski*
DYREKTOR DEPARTAMENTU

171.

PISMO OKÓLNE

z dnia 7 października 1935 r.

o nowej urzędowej fladze niemieckiej

(Nr. AA. 31 c. 69).

Do

P. P. Wojewodów i Starostów.

Ambasada Niemiecka w Warszawie na skutek polecenia Rządu Rzeszy Niemieckiej zawiadomiła Ministerstwo Spraw Zagranicznych, że według art. 2 niemieckiej ustawy o flagach pań-

stwowych z dnia 15 września 1935 r. flagą państwową, narodową i handlową Niemiec jest flaga ze swastyką.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje Panom powyższe do wiadomości celem wydania stosownych zarządzeń.

(—) Michałowski
DYREKTOR DEPARTAMENTU

172.

PISMO OKÓLNE

z dnia 9 października 1935 r.

o badaniu przez organa pocztowe zawartości przesyłek urzędowych.

(Nr. GL. 64-9).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Na zapytanie jednego z P. P. Wojewodów w sprawie badania przez organa pocztowe zawartości przesyłek urzędowych (korespondencji), a w szczególności, czy przy tem nie ucierpi sprawa tajemnicy urzędowej przesyłanych pism, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komunikuje, co następuje:

Sprawa kontrolowania pocztowych przesyłek urzędowych, wysyłanych za specjalnemi znaczkami, uregulowana została w okólniku Nr. 144 z dnia 4 sierpnia 1931 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 10, poz. 219), który w p. 6 poleca kierownikom władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, by na wniosek organów pocztowych otwierali wskazane przez te organa przesyłki urzędowe dla zbadania, czy nie zachodzi nadużycie przez dołączanie korespondencji prywatnej.

O wyniku badania winni kierownicy urzędów udzielać organom pocztowym pisemnych zaświadczeń.

Jak wynika z powyższego, powołany okólnik Nr. 144 z r. 1931, (oparty na zarządzeniu Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1931 r. Nr. 9141/1-Og.) przepisuje taki tryb kontroli, który w zupełności zabezpiecza tajemnicę urzędową, gdyż przy ścisłem stosowaniu postanowień p. 6 tego okólnika—zawartość przesyłki jest badana nie przez organa pocztowe, a przez kierownika urzędu, wysyłającego zakwestjonowaną korespondencję.

W związku z powyższem poruszona przez odnośnego Pana Wojewodę sprawa nie wymaga interwencji w resorcie Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

(—) Hausner
DYREKTOR GABINETU MINISTRA

B.

I. Przedruki z Dziennika Ustaw R. P.

z 18 września Nr. 69 Rok 1935

Poz. 430. Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 września 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych oraz Komunikacji w sprawie umiejętności zawodowej do prowadzenia przemysłu koncesjonowanego.

Poz. 431. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Francję dokumentu ratyfikacyjnego konwencji z dnia 24 września 1931 r. o uregulowaniu połowu wielorybów.

Poz. 432. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Bułgarję dokumentu ratyfikacyjnego konwencji z dnia 21 czerwca 1929 r., dotyczącej wskazywania wagi na ciężkich przesyłkach przewożonych na statkach.

Poz. 433. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Jugosławję dokumentu ratyfikacyjnego konwencji międzynarodowej z dnia 29 października 1927 r., dotyczącej utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Urzędu Chemji.

Poz. 434. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Unję Południowo-Afrykańską i Chiny dokumentów ratyfikacyjnych międzynarodowej konwencji telekomunikacyjnej z dnia 9 grudnia 1932 r.

Poz. 435. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Wenezuelę dokumentu ratyfikacyjnego oraz przystąpienia Albanji do międzynarodowej konwencji telekomunikacyjnej z dnia 9 grudnia 1932 r.

Poz. 436. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Iran dokumentu ratyfikacyjnego konwencji międzynarodowej z dnia 24 kwietnia 1926 r., dotyczącej ruchu samochodowego.

Poz. 437. Obwieszczenie Ministra Komunikacji z dnia 29 sierpnia 1935 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1928 r. o prawie lotniczem.

Na podstawie art. 122 ust. (2) i (3) pkt. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) ogłaszam jednolity tekst roz-

porządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1928 r. o prawie lotniczem (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 294) z uwzględnieniem zmian i uzupełnień, wynikających z:

a) art. 269 Prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 6 lutego 1928 r. z późniejszemi zmianami i uzupełnieniami (tekst jednolity: Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 102, poz. 863);

b) art. 476, 479 i 640 — 649 Kodeksu postępowania karnego z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 83, poz. 725);

c) art. 1 § 1 pkt. 17 przepisów wprowadzających Kodeks postępowania karnego z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 314);

d) ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1928 r. o prawie lotniczem (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 227);

e) art. 2, art. 10 lit. a) i art. 30 ust. 3 przepisów wprowadzających Kodeks Karny i Prawo o wykroczeniach z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 573);

f) art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o stosowaniu przepisów ustawy karnej skarbowej do przestępstw skarbowych, polegających na naruszeniu przepisów w zakresie . . . . . prawa lotniczego . . . . . (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. poz. 657);

g) ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 63, poz. 481);

h) art. 136 ust. 2 lit. c) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o prawie celnem (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 610), z tem zastrzeżeniem, iż art. 52 — 54 tekstu jednolitego nie dotyczą spraw celnych;

i) art. 61 § 2 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowem z dnia 24 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 776)

oraz wprowadzonych art. 97 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 roku o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) i z zastosowaniem kolejnej numeracji artykułów i ustępów.

Załącznik do obwieszczenia Ministra Komunikacji z dn. 29 sierpnia 1935 r. (poz. 437).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 14 marca 1928 r.

o prawie lotniczem.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Art. 1.

Zwierzchnictwo nad przestrzenią powietrzną w granicach całego Państwa z włączeniem wód terytorjalnych należy do Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2.

(1) Żegluga w przestrzeni powietrznej nad obszarem Państwa jest dozwolona polskim statkom powietrznym.

(2) Obce statki powietrzne korzystają z prawa przylotu do Polski i przelotu przez Polskę na mocy umów międzynarodowych lub na mocy pozwolenia władz polskich, mianowicie statki wojskowe na mocy pozwolenia Ministra Spraw Wojskowych, inne zaś statki na mocy pozwolenia Ministra Komunikacji, wydanego w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Spraw Zagranicznych.

Art. 3.

Za polskie statki powietrzne uważa się:

a) statki, wpisane do polskiego rejestru państwowego (art. 10);

b) polskie wojskowe statki powietrzne.

Art. 4.

Statkami powietrznemi są:
balony, sterowce, samoloty, szybowce i inne tego rodzaju aparaty, zdolne do unoszenia się w powietrzu i przewożenia ludzi lub rzeczy.

Art. 5.

(1) Statek powietrzny, będący w rozporządzeniu władz wojskowych i znajdujący się pod dowództwem osoby, pełniącej służbę wojskową, uważa się za statek wojskowy.

(2) Statki powietrzne, nie należące do Skarbu Państwa i nie będące w rozporządzeniu władz wojskowych, uważa się za statki prywatne.

Art. 6.

Żegluga powietrzna może być ograniczona lub całkowicie zakazana:

a) w interesie obrony lub bezpieczeństwa Państwa na zasadzie uchwały Rady Ministrów,

b) w razie wojny bądź ogłoszenia mobilizacji ogólnej lub częściowej — przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Komunikacji, a na obszarze wojennym przez Naczelnego Wodza.

Art. 7.

(1) Postanowień artykułów 6, 10 — 20, 22, 27, 31, 32, 34, 36 — 38, 44 — 51, 59, 61 — 67 niniejszego prawa nie stosuje się do wojskowych statków powietrznych, zaś artykułu 6 do innych statków powietrznych, pełniących służbę publiczno-państwową.

(2) Zakres, w jakim stosowane będą postanowienia artykułów 52—54 do wojskowych statków powietrznych, określi Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

II. Władze żeglugi powietrznej oraz zakres ich działania.

Art. 8.

(1) Minister Komunikacji wykonywa nadzór nad żeglugą statków powietrznych z wyjątkiem statków wojskowych.

(2) W szczególności do zakresu działania Ministra Komunikacji należy:

a) wydawanie w granicach niniejszego prawa i w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych przepisów, dotyczących organizacji żeglugi powietrznej, oraz przepisów bezpieczeństwa i porządku publicznego;

b) wydawanie w granicach niniejszego prawa i w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Skarbu przepisów, dotyczących przewozu osób, bagażu i towarów;

c) prowadzenie rejestru państwowego statków powietrznych oraz rejestru pilotów;

d) udzielanie zezwoleń (koncesyj) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu, a w zakresie komunikacji międzynarodowej także z Ministrem Spraw Zagranicznych, na zakładanie i prowadzenie prywatnych przedsiębiorstw lotniczych;

e) zakładanie, oraz zarząd państwowemi przedsiębiorstwami lotniczemi oraz państwowemi lotniskami i urządzeniami pomocniczemi, służącemi do celów żeglugi powietrznej, z wyjątkiem lotnisk i urządzeń wojskowych;

f) ustalanie taryf dla przedsiębiorstw państwowych i zatwierdzanie taryf dla przedsiębiorstw prywatnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu oraz Przemysłu i Handlu;

g) wykonywanie inspekcji lotnisk i wszelkich urządzeń pomocniczych, statków powietrznych i przedmiotów, znajdujących się na statkach powietrznych, oraz badanie ksiąg i dokumentów, odnoszących się do personelu lotniczego, lotnisk, hangarów i statków powietrznych.

(3) Przepisy sanitarne, higjeniczne i przepisy z zakresu spraw ratownictwa, dotyczące żeglugi powietrznej, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Komunikacji.

(4) Nadzór nad żeglugą statków powietrznych, w szczególności czynności, wymienione w ust. (2) pkt. c), e) i g), mogą być przekazane urzędom lub organom, które drogą rozporządzenia określi Minister Komunikacji w miarę potrzeby w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 9.

Zarząd wojskową żeglugą powietrzną należy do Ministra Spraw Wojskowych.

III. Rejestr państwowy statków powietrznych.

Art. 10.

(1) Do rejestru państwowego statków powietrznych mogą być wpisane statki powietrzne, o ile

1) są własnością:

a) Skarbu Państwa Polskiego,

b) obywateli polskich,

c) krajowych osób prawnych prawa publicznego,

d) krajowych osób prawnych prawa prywatnego, mających zarząd, którego prezes i co najmniej 2/3 członków są obywatelami polskimi,

e) spółek jawnych, których spólnicy są obywatelami polskimi;

2) są zdatne do lotu, zaopatrzone w potrzebne dla bezpieczeństwa lotu urządzenia i posiadają na dowód tego świadectwo sprawności technicznej i

3) nie są wpisane do rejestru zagranicznego.

(2) Statki powietrzne polskie mają prawo do latania dopiero po wpisaniu do rejestru państwowego. Wyjątek może być uczyniony jedynie dla statków powietrznych, znajdujących się jeszcze w posiadaniu konstruktora, który je poddaje próbom. Loty próbne mogą się odbywać przed zarejestrowaniem w obrębie lotniska lub ponad terenami, specjalnie do tego przeznaczonemi. Rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych określi sposób wyznaczania lotnisk i terenów specjalnych do przeprowadzania prób w locie oraz warunki tych prób.

Art. 11.

(1) Statki powietrzne wpisuje się do rejestru państwowego na podstawie pisemnych zgłoszeń właścicieli.

(2) Na dowód wpisania do rejestru właściciel statku powietrznego otrzymuje kartę rejestracyjną.

Art. 12.

Do rejestru wpisuje się:

1) imię, nazwisko lub firmę właściciela i jego siedzibę,

2) prawa rzeczowe do statku i jego najem,

3) port ojczysty statku,

4) opis konstrukcji i typu statku oraz motoru,

5) znaki rejestracyjne,

6) datę i miejsce zarejestrowania,

oraz inne dane, jakie oznaczy rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych, które również określi sposób rejestracji, badanie zdolności statków do lotu i tryb wydawania świadectw sprawności technicznej.

Art. 13.

(1) O wszelkich zmianach w danych, ulegających wpisaniu do rejestru, właściciel statku winien zawiadomić urząd, prowadzący rejestr państwowy, w ciągu 14 dni od zajścia zmiany.

(2) Obowiązek zawiadomienia o przelewie własności statku ciąży również na nowonabywcy.

(3) W karcie rejestracyjnej należy uwidocznić zmiany, poczynione we wpisach do rejestru.

Art. 14.

Statki powietrzne, które utraciły zdolność do lotu lub przestały być własnością osób, wymienionych w punkcie 1 ust. (1) art. 10, jako też statki, co do których stwierdzono, że są wpisane do rejestru zagranicznego, winny być z rejestru skreślone bądź na wniosek strony interesowanej, bądź z urzędu.

Art. 15.

(1) Każdy zarejestrowany statek powietrzny musi być oznaczony odrębnemi znakami rejestracyjnemi, umieszczonemi na statku.

(2) System znaczenia statków oraz sposób umieszczania znaków określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

(3) Nie wolno na prywatnych statkach powietrznych umieszczać znaków, zastrzeżonych wyłącznie dla statków państwowych i wojskowych, lub też znaków do nich podobnych.

Art. 16.

Rejestr państwowy statków powietrznych jest publiczny; osoby interesowane mogą otrzymywać za opłatą uwierzytelnione odpisy z rejestru.

IV. Załoga statków powietrznych.

Art. 17.

(1) Osoby, uprawnione do samodzielnego kierowania statkiem powietrznym, będą wpisane do rejestru pilotów.

(2) Tryb prowadzenia rejestru pilotów określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 18.

(1) Załoga polskiego statku powietrznego, jak również cały lotniczy personel pomocniczy lądowy i morski składać się winny tylko z obywateli polskich. Dowódcy załogi i piloci statków powietrznych, służących do komunikacji użytku publicznego, winni mieć przynajmniej lat 21, piloci zaś innych statków powietrznych przynajmniej lat 19.

(2) Minister Komunikacji może w poszczególnych przypadkach zezwolić na wyjątki od postanowień powyższych; o ile chodzi o obywatelstwo, Minister Komunikacji zezwala na wyjątki w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(3) Piloci niepełnoletni winni mieć pozwolenie ojca bądź opiekuna.

Art. 19.

(1) Dowódca, piloci, mechanicy i inne osoby, współdziałające w prowadzeniu statku powietrznego, winny posiadać świadectwo uzdolnienia i upoważnienie (licencję) do wykonywania czynności stosownie do zakresu swego działania.

(2) Powyższe postanowienie nie stosuje się do członków załogi, odbywających ćwiczenia lub loty próbne, dokonywane wyłącznie w obrębie lotnictwa lub ponad terenem, specjalnie do tego przeznaczonym.

(3) Niezbędny skład załogi statku powietrznego tudzież zakres obowiązków służbowych członków załogi określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 20.

(1) Świadectwo uzdolnienia może być wydane tylko osobom, które:

a) pod względem stanu zdrowia odpowiadają wymaganiom, przewidzianym w przepisach, w tym przedmiocie wydanych, i

b) złożą teoretyczne i praktyczne egzaminy przed właściwą komisją.

(2) Sposób badania i wymagane warunki stanu zdrowia, zakres egzaminów teoretycznych i praktycznych, skład komisji egzaminacyjnej, zakres uprawnień, wypływających ze świadectwa uzdolnienia i upoważnienia (licencji), oraz warunki udzielania tudzież cofnięcia i terminy ważności upoważnień (licencyj) określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

V. Lotniska i urządzenia pomocnicze.

Art. 21.

(1) Przez lotnisko rozumie się powierzchnię odgraniczoną na lądzie lub wodzie, przeznaczoną i przystosowaną do przylotu, postoju i odlotu statków powietrznych.

(2) Za urządzenia pomocnicze uważa się urządzenia sygnalizacyjne, meteorologiczne, radjotechniczne oraz inne urządzenia dla potrzeb lotnictwa.

Art. 22.

(1) Lotniska i urządzenia pomocnicze dla żeglugi powietrznej mogą być zakładane tylko za zezwoleniem Ministra Komunikacji lub władz i urzędów przez niego upoważnionych. Lotniska mogą być zakładane i prowadzone wyłącznie przez osoby, wymienione w punkcie 1 ust. (1) art. 10.

(2) Podział lotnisk na kategorje, warunki zakładania i urządzania lotnisk oraz urządzeń pomocniczych, jako też warunki korzystania z nich określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 23.

(1) Dla urządzenia lub powiększenia lotnisk, fabryk lotniczych i szkół lotniczych, służących dla celów państwowych lub publicznych, dla przeprowadzenia do nich dróg dojazdowych oraz dla urządzeń pomocniczych, niezbędnych dla żeglugi powietrznej użytku państwowego lub publicznego, dopuszczalne jest za odszkodowaniem: wywłaszczenie, ograniczenie praw własności

i praw rzeczowych na nieruchomościach oraz czasowe zajęcie nieruchomości.

(2) Ograniczenie prawa własności może obejmować zakaz stawiania budynków i parkanów, sadzenia drzew, przeprowadzania przewodów powietrznych i wogóle stwarzania jakichkolwiek przeszkód dla żeglugi powietrznej w promieniu — licząc od środka lotniska — 950 metrów dla lotnisk pierwszej kategorji, 650 — dla lotnisk drugiej kategorji i 400 metrów dla lotnisk pozostałych.

(3) Poza obrębem, oznaczonym w ustępie 2, w odległości 500 metrów od granicy tego obrębu zezwolenie na wznoszenie budowli lub innych urządzeń ponad 6 metrów wysokości, a stanowiących przeszkodę dla żeglugi powietrznej, nie może być udzielone bez zgody władz żeglugi powietrznej.

Art. 24.

(1) Wszelkie oddzielnie stojące przedmioty (kominy fabryczne, wieże i t. p.) o wysokości ponad 20 metrów, znajdujące się w odległości do jednego kilometra, oraz słupy anteny radjostacyj nadawczych w odległości dziesięciu kilometrów od granicy lotniska winny być w porze ciemnej oświetlone.

(2) Właściciel lotniska urządzi oświetlenie i utrzymywać je będzie swoim kosztem.

(3) Postanowienia tego artykułu nie dotyczą lotnisk użytku prywatnego.

Art. 25.

(1) Państwu i osobom, posiadającym zezwolenie na założenie i prowadzenie przedsiębiorstwa lotniczego (art. 44), służy prawo umieszczania przyrządów i znaków sygnalizacyjnych dla potrzeb żeglugi powietrznej na nieruchomej własności publicznej i prywatnej.

(2) Wykonanie powyższego uprawnienia może być przeprowadzone w postępowaniu administracyjnem, którego tryb określi rozporządzenie wykonawcze, wydane przez Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

(3) Osoby prywatne, na których własności umieszczono przyrządy i znaki sygnalizacyjne, mogą dochodzić wynagrodzenia tylko w razie wyrządzenia im szkody.

(4) Nie wolno umieszczać przyrządów i znaków sygnalizacyjnych na świątyniach, pomnikach i cmentarzach.

Art. 26.

Projekt umieszczenia urządzeń i znaków sygnalizacyjnych wymaga zatwierdzenia Ministra Komunikacji w porozumieniu z właściwymi ministrami.

VI. Lot.

Art. 27.

(1) Przed każdym lotem statek powietrzny winien być zbadany pod względem sprawnego działania i bezpieczeństwa lotu.

(2) Sposób przeprowadzenia badania sprawności statku określi rozporządzenie Ministra Komunikacji.

Art. 28.

Przy dokonywaniu lotu załoga statku powietrznego obowiązana jest stosować się do przepisów ruchu i sygnalizacji oraz przedsiębrać wszelkie środki celem zapewnienia bezpieczeństwa.

Art. 29.

Przelot nad osiedlami winien odbywać się na takiej wysokości, aby nawet w wypadku zatrzymania się motoru lądowanie statku powietrznego było możliwe na lotnisku lub poza osiedlem.

Art. 30.

Wszelkie zwroty o charakterze akrobatycznym podczas lotu statku powietrznego nad osiedlami i nad skupieniami ludzi są wzbronione.

Art. 31.

(1) Przelot przez pewne strefy Państwa może być zakazany.

(2) Granice stref zakazanych będą podane do wiadomości publicznej przez ogłoszenie w gazecie rządowej.

(3) Ustalenie granic stref zakazanych należy do Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 32.

Każdy statek powietrzny, który znajdzie się w strefie zakazanej, jest obowiązany dać sygnał alarmowy i jak najprędzej wylądować na najbliższem lotnisku polskiem poza granicami strefy zakazanej.

Art. 33.

Każdy statek powietrzny, skoro otrzyma sygnał nakazujący lądowanie, winien bez zwłoki wylądować na najbliższem lotnisku.

Art. 34.

Publiczne wzloty pokazowe statku powietrznego mogą być dokonywane za zezwoleniem właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 35.

(1) Podczas lotu nie wolno ze statku powietrznego wyrzucać przedmiotów, które przy spadaniu mogą spowodować nieszczęśliwy wypadek lub szkodę. Wyjątek stanowi konieczność pozbycia się balastu i innych przedmiotów celem ratowania podróżnych i załogi, jako też wyrzucanie przesyłek pocztowych w miejscach do tego przeznaczonych.

(2) Wyrzucanie przesyłek pocztowych ureguluje rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Poczt i Telegrafów oraz Spraw Wewnętrznych.

Art. 36.

(1) Przy dokonywaniu lotu załoga statku powietrznego winna posiadać przepisane świadectwa i upoważnienia (licencje), księgi pokładowe, jako też dokumenty przewozowe.

(2) Przepisy bezpieczeństwa ruchu i sygnalizacji określi rozporządzenie Ministra Komuni-

kacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych, sposób zaś zakładania i prowadzenia ksiąg pokładowych — rozporządzenie tegoż Ministra, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 37.

Dla pewnej kategorji statków powietrznych Minister Komunikacji może w drodze rozporządzenia uznać za obowiązujące używanie na pokładzie statków aparatów radjotechnicznych.

Art. 38.

Warunki używania aparatów fotograficznych i kinofotograficznych—na lotnisku lub na pokładzie statków powietrznych w czasie lotu — określi rozporządzenie Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

VII. Startowanie i lądowanie.

Art. 39.

(1) Statki powietrzne mogą startować i lądować tylko na lotniskach, z wyjątkiem przypadków konieczności lądowania poza lotniskami ze względu na bezpieczeństwo lotu.

(2) Minister Spraw Wojskowych określi, w jakich jeszcze innych przypadkach wojskowe statki powietrzne mogą startować i lądować poza lotniskami.

(3) Przypadki, w których statki powietrzne mogą korzystać z lotnisk, hangarów, urządzeń lotniskowych i materjałów pędnych oraz z pomocy odnośnego personelu lotniczego, jako też sposób wynagrodzenia za to korzystanie określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji.

(4) Rozporządzenie wykonawcze Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości określi, które władze i w jakich wypadkach oraz pod jakiemi rygorami mają prawo zarządzić wylądowanie lub wstrzymanie odlotu statków powietrznych.

Art. 40.

(1) W razie wylądowania statku powietrznego poza granicami lotniska załoga statku na żądanie organów służby bezpieczeństwa publicznego lub miejscowych władz gminnych lub też na żądanie posiadacza nieruchomości, na której statek wylądował, winna podać nazwisko i miejsce zamieszkania właściciela statku i pilota oraz okazać legitymacje.

(2) Po uczynieniu zadość temu żądaniu posiadacz nieruchomości, na której statek wylądował, nie może się sprzeciwić odlotowi statku lub jego zabraniu.

(3) Statek powietrzny może być zatrzymany przez posiadacza nieruchomości aż do przybycia organów służby bezpieczeństwa publicznego lub miejscowych władz gminnych, jeżeli załoga odmówi udzielenia danych, wymienionych w ustępie pierwszym.

Art. 41.

W razie nieszczęśliwego wypadku, jak również w razie wylądowania statku powietrznego poza granicami lotniska ze względu na bezpieczeństwo lotu władze miejscowe winny udzielić podróżnym statku i załodze możliwej pomocy.

Art. 42.

Kto znajdzie porzucony statek powietrzny lub jego szczątki, winien donieść o tem najbliższym organom służby bezpieczeństwa publicznego lub miejscowym władzom gminnym.

Art. 43.

Urodzenia i zgony, jakieby się wydarzyły na statku powietrznym podczas lotu, będą zarejestrowane w księdze pokładowej przez osoby, obowiązane do jej prowadzenia, a w najbliższem miejscu lądowania podane przez nie do wiadomości właściwych władz Państwa Polskiego bądź konsula polskiego, stosownie do tego, gdzie nastąpiło lądowanie.

VIII. Przedsiębiorstwa lotnicze.

Art. 44.

(1) Zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw lotniczych w celu dokonywania przewozu osób, bagażu, towarów i poczty statkami powietrznemi, pomiaru gruntów (aerofotogrametrja) oraz innych przedsiębiorstw, zarobkujących zapomocą statków powietrznych, wymaga zezwolenia (koncesji) Ministra Komunikacji — zgodnie z punktem d) ust. (2) art. 8.

(2) Zezwolenie (koncesja) na prywatne przedsiębiorstwa lotnicze, działające tylko wewnątrz Państwa, może być udzielone jedynie osobom, wymienionym w punkcie 1 lit. b), c), d) i e) ust. (1) art. 10.

(3) Przedsiębiorstwa lotnicze polskie winny używać dla swych celów statków powietrznych i silników wyrobu krajowego. Wyjątki mogą nastąpić za zezwoleniem Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 45.

(1) Zezwolenie (koncesja) nie będzie udzielone, jeżeli z okoliczności wynika, że prowadzenie przedsiębiorstwa lotniczego groziłoby bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu, bądź jeżeli nie zachodzi potrzeba założenia przedsiębiorstwa lub też jeżeli przedsiębiorca zamierza używać statków powietrznych, nie będących jego własnością a wpisanych na jego imię do rejestru statków powietrznych.

(2) Postanowienia art. 44 i niniejszego nie naruszają w niczem innych przepisów o zakładaniu i prowadzeniu przedsiębiorstw zarobkowych.

Art. 46.

Przedsiębiorca przewozu osób, bagażu i towarów statkami powietrznemi jest obowiązany na żądanie zarządu poczt i telegrafu przewozić ładunki pocztowe — w myśl art. 50 ustawy z dnia

3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 63, poz. 481) — za pośrednictwem własnych organów.

IX. Przewozy.

Art. 47.

(1) Przedsiębiorstwo lotnicze nie może odmówić przewozu podróżnemu bądź nadawcy przesyłki, który podda się obowiązującym przepisom przewozowym.

(2) Przedsiębiorstwo może odmówić przewozu:

1) jeżeli przewóz jest wstrzymany lub ograniczony na mocy prawnie wydanych rozporządzeń albo wskutek niesprzyjających warunków atmosferycznych lub też nieprzewidzianego uszkodzenia statku powietrznego;

2) jeżeli wysyłane przedmioty podlegają prawu wyłączności państwowej co do poczty w myśl art. 2 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 63, poz. 481);

3) jeżeli przewóz z powodu braku środków przewozowych albo z powodu rodzaju, właściwości lub rozmiarów przedmiotów albo też z powodu późnego zgłoszenia, wreszcie z powodu wyczerpanej nośności statku nie może być dokonany statkiem powietrznym, na który został zgłoszony;

4) jeżeli zgłaszająca się do podróży osoba zdradza objawy nienormalnego stanu psychicznego lub choroby zakaźnej albo nie chce się zastosować do przepisów porządkowych, obowiązujących na linji lotniczej.

Art. 48.

Wydanie biletu podróżnemu, kwitu zaś bagażowego lub listu przewozowego, względnie jego wtórnika wysyłającemu stanowi dowód zawarcia umowy o przewóz.

Art. 49.

(1) Bilet, kwit bagażowy oraz list przewozowy powinny zawierać następujące dane:

1) nazwę lotnisk odlotu i przeznaczenia,

2) drogę przewozu (nazwy pośrednich lotnisk lądowania przepisowego),

3) nazwę i adres przedsiębiorstwa przewozowego,

4) opłatę przewozową,

5) wskazanie prawnej granicy odpowiedzialności przedsiębiorstwa przewozowego, a w odpowiednich przypadkach dodatkowej rękojmi przedsiębiorstwa przewozowego (art. 59 i 63),

6) miejsce i datę wydania biletu bądź nadania bagażu lub towaru. Ponadto list przewozowy powinien zawierać:

7) nazwisko i adres nadawcy i odbiorcy,

8) termin dostawy, jeżeli był umówiony,

9) rodzaj towaru i opakowania, ilość, cechy, numery i wagę sztuk,

10) deklarację o wartości towaru, jeżeli nadawca złożył ją stosownie do art. 63 i

11) wykaz dokumentów, dołączonych przez nadawcę do listu przewozowego.

(2) List przewozowy powinien być podpisany przez nadawcę, który odpowiada za ścisłość danych, zamieszczonych przez niego w liście przewozowym.

Art. 50.

(1) Rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych określi warunki przewozu statkami powietrznemi przedmiotów, nasuwających obawy ze stanowiska bezpieczeństwa i porządku publicznego.

(2) Ograniczenia przewozu przedmiotów, nasuwających obawy ze stanowiska bezpieczeństwa żeglugi powietrznej, ustala Minister Komunikacji w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 51.

Przedsiębiorca przewozowy obowiązany jest prowadzić na lotnisku listę podróżnych i wykaz przesyłek każdego lotu. Odpis listy i wykazu winien znajdować się na pokładzie danego statku powietrznego i ma być okazywany na żądanie organom służby bezpieczeństwa publicznego oraz celnym.

X. Postanowienia paszportowe i celne.

Art. 52.

(1) Przelot statków powietrznych przez granice Państwa może się odbywać tylko w miejscach do tego przeznaczonych.

(2) Miejsca, przeznaczone do przelotu granicy Państwa, podaje się do wiadomości publicznej.

(3) Jeżeli statek powietrzny, przybywający z zagranicy, był zmuszony przelecieć granicę Państwa w miejscu nieprzeznaczonem do przelotu, w takim razie winien wylądować na najbliszem lotnisku paszportowo-celnem. Dalsza podróż może nastąpić tylko na podstawie pozwolenia po wyjaśnieniu powodu nieprawidłowego przelotu.

Art. 53.

Statki powietrzne, przekraczające granicę Państwa, podlegają przepisom celnym i policyjnym. Statki powietrzne, kursujące wewnątrz kraju, mogą być poddane dozorowi celnemu i akcyzowemu.

Art. 54,

Statki powietrzne, przybywające z zagranicy do kraju, winny lądować, a odlatujące z kraju za granicę startować wyłącznie na wyznaczonych w tym celu lotniskach paszportowo-celnych. Wykaz lotnisk paszportowo-celnych podaje się do wiadomości publicznej.

XI. Prawo właściwe dla statków powietrznych.

Art. 55.

Prawa rzeczowe, dotyczące statku powietrznego, ocenia się według prawa obowiązującego w miejscu zarejestrowania statku.

Art. 56.

Czynności prawne, zdziałane na statku powietrznym w czasie żeglugi, uważa się za zdziałane w miejscu, w którem statek jest zarejestrowany.

XII. Odpowiedzialność.

Art. 57.

(1) Za szkody i straty tak osobiste, jak majątkowe, zrządzone wskutek używania statku powietrznego, odpowiada w zasadzie właściciel statku.

(2) Właściciel statku jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli oddał statek innej osobie do użytku na jej własny rachunek, a oddanie statku wpisane zostało do rejestru państwowego. W tym przypadku odpowiedzialność ponosi osoba, która wzięła od właściciela statek do użytku na własny rachunek.

(3) Kto nieprawnie używa obcego statku powietrznego, ponosi odpowiedzialność za szkody i straty, a oprócz tego solidarnie z nim są odpowiedzialni właściciel względnie osoba, wyżej określona chyba że udowodnią, iż użycie statku nastąpiło bez ich zgody.

(4) Solidarnie z osobami wyżej wymienionemi odpowiadają ci, z których winy szkoda powstała.

(5) Za szkody i straty, zrządzone przez wyrzucanie przesyłek pocztowych z polecenia władzy, odpowiada Skarb Państwa.

Art. 58.

Osoby, wymienione w art. 57, są wolne od odpowiedzialności, jeżeli udowodnią, że szkoda wynikła bądź z powodu siły wyższej, bądź z winy samego poszkodowanego, bądź wreszcie, że przedsięwzięły wszelkie możliwe środki dla uniknięcia wypadku.

Art. 59.

(1) Odpowiedzialność przedsiębiorcy (art. 44 i 47) za śmierć lub uszkodzenie cielesne podróżnych ogranicza się do wysokości dwudziestu tysięcy złotych na podróżnego.

(2) Nieważne są umowy, mające na celu zwolnienie przedsiębiorcy od odpowiedzialności lub zmniejszenie jej poniżej przepisanej granicy.

(3) Ograniczenie wysokości odszkodowania nie stosuje się w razie udowodnienia przedsiębiorcy grubego niedbalstwa lub złej woli.

(4) Umowa szczególna między podróżnym a przedsiębiorcą może ustalić wyższą granicę odpowiedzialności.

Art. 60.

(1) Za szkody osobiste i majątkowe, zrządzone osobom, przewożonym bezpłatnie lub z grzeczności, właściciel statku względnie osoby, w art. 57 wymienione, ponoszą odpowiedzialność tylko w razie udowodnienia im grubego niedbalstwa lub złej woli.

(2) Postanowienie to nie stosuje się do przedsiębiorstw lotniczych.

Art. 61.

(1) W razie niepodjęcia zapowiedzianego lotu lub jego przerwy podróżny ma prawo do zwrotu opłaty przewozowej za drogę nieodbytą, oraz do zwrotu zwykłych kosztów przejazdu od miejsca lądowania statku do najbliższego miejsca, z którego będzie mógł podjąć dalszą podróż.

(2) Pozatem przedsiębiorca nie ponosi wobec podróżnych odpowiedzialności za niedokonanie lotu, za opóźnienie odlotu lub przylotu statku powietrznego, ani za utratę połączenia w miejscu przesiadania.

Art. 62.

Przedsiębiorca jest odpowiedzialny za zaginięcie lub uszkodzenie przyjętych do przewozu przesyłek bagażowych lub towarowych od chwili zawarcia umowy o przewóz (art. 48) do chwili wydania przesyłki, o ile nie udowodni, że zaginięcie lub uszkodzenie ich powstało:

a) z winy wysyłającego,

b) z powodu niedostatecznego opakowania przesyłki,

c) z powodu właściwości przesyłki lub

d) z powodu siły wyższej.

Art. 63.

Odpowiedzialność przedsiębiorcy za zaginięcie lub uszkodzenie przesyłki bagażowej lub towarowej ogranicza się do wysokości dwustu złotych za przesyłkę. Jeżeli jednak wysyłający złoży specjalną deklarację o wyższej wartości przesyłki, wówczas przedsiębiorca jest obowiązany zapłacić sumę zadeklarowaną, chyba że udowodni, iż suma ta jest wyższa od rzeczywistej szkody.

Art. 64.

(1) Przyjęcie przez odbiorcę przesyłki bez zastrzeżeń stanowi dowód dostarczenia przesyłki w stanie dobrym, zgodnie z umową przewozową.

(2) Jednakże w razie niewidocznego uszkodzenia przesyłki odbiorca może nie później niż w ciągu trzech dni od chwili faktycznego odbioru domagać się wynagrodzenia od przedsiębiorcy lub jego przedstawiciela w miejscu odbioru po uprzedniem stwierdzeniu szkody w sposób, określony w przepisach przewozowych.

Art. 65.

(1) Przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność za przekroczenie terminu dostawy przesyłki; wolny jest jednak od odpowiedzialności, jeżeli przekroczenie terminu dostawy powstało z przyczyn od niego niezależnych.

(2) Terminy dostawy przesyłek i granice odpowiedzialności przedsiębiorcy za przekroczenie terminu dostawy określą przepisy przewozowe.

Art. 66.

(1) Odbiorca ma prawo uznać przesyłkę za zaginioną, jeżeli przesyłka, zawierająca towar łatwo psujący się, nie będzie mu wydana w miejscu przeznaczenia w przeciągu trzech dni,

a każda inna przesyłka w przeciągu dziesięciu dni, licząc od dnia upływu terminu dostawy.

(2) Bieg terminu dostawy wstrzymuje się na cały czas przerwy, spowodowanej załatwieniem formalności celnych, akcyzowych, skarbowych oraz czynności władz administracyjnych.

Art. 67.

Wobec załogi przedsiębiorca odpowiada według przepisów, określających prawa i obowiązki przedsiębiorcy wobec pracowników.

Art. 68.

Roszczenia o wynagrodzenie za szkody, zrządzone osobom trzecim, ulegają przedawnieniu z upływem lat dwóch, licząc od dnia, kiedy szkoda powstała, roszczenia zaś z tytułu umowy o przewóz — od dnia, w którym upłynął termin przylotu podróżnego, względnie termin dostawy.

Art. 69.

Skargi o wynagrodzenie za szkody, wynikłe z używania statku powietrznego, mogą być wnoszone do sądu w miejscu stałej siedziby właściciela statku powietrznego, względnie przedsiębiorcy lub do sądu w miejscu, gdzie szkoda powstała, a jeżeli chodzi o roszczenia z tytułu umowy o przewóz — w miejscu zawarcia umowy o przewóz lub w miejscu odbioru przesyłki lub też w miejscu stałej siedziby przedsiębiorcy.

XIII. Postanowienia karne.

Art. 70.

(1) Kto:

1) wykracza przeciw przepisom art. 13, 24 ust. (1), art. 28, 29, 30, 34, 35 ust. (1), art. 36 ust. (1), art. 39 ust. (1), art. 40 ust. (1), art. 42, 43, 44 ust. (1) i (3), art. 51 lub rozporządzeniom, wydanym na podstawie art. 15 ust. (2), art. 22 ust. (2), art. 35, ust. (2), art. 36 ust. (2) i art. 37.

2) umieszcza urządzenia i znaki sygnalizacyjne bez uprzedniego zatwierdzenia projektu ich umieszczenia (art. 26), —

będzie karany aresztem do sześciu tygodni lub grzywną do dwóch tysięcy złotych.

(2) Jeżeli czyn popełniono z niedbalstwa, wymierza się w braku szczególnych okoliczności obciążających grzywnę.

Art. 71.

Kto:

1) wykracza świadomie przeciw przepisom art. 10 ust. (2), art. 15 ust. (3), art. 22 ust. (1), art. 32 i 33 lub rozporządzeniom, wydanym na podstawie art. 38 lub 50,

2) podaje do rejestru (art. 11 ust. (1)) świadomie nieprawdziwe dane lub uzyskuje bądź stara się uzyskać podstępnie świadectwo uzdolnienia i upoważnienia (art. 18, 19 ust. (1) i art. 20), —

będzie karany aresztem do sześciu miesięcy i grzywną do trzech tysięcy złotych lub jedną z tych kar.

Art. 72.

(1) Kto:

1) odbywa żeglugę powietrzną nad obszarem Państwa Polskiego łącznie z wodami terytorjalnemi na statku, niewpisanym do polskiego rejestru państwowego statków powietrznych, lub na statku obcym, nieposiadającym prawa przylotu i przelotu (art. 2 ust. (2)),

2) wykracza przeciw zakazom, wydanym na podstawie art. 6 i 31, chyba że z okoliczności wynika, że przelot nastąpił wbrew woli pilota,

3) jako członek załogi nie posiada dokumentów, przewidzianych w art. 19,

4) uruchamia statek wbrew przepisowi art. 27 lub statek, który utracił zdolność do lotu,

5) jako właściciel lub najemca statku dopuszcza do popełnienia przez inną osobę czynów, w punktach 1) — 4) określonych, —

będzie karany więzieniem do roku i grzywną do pięciu tysięcy złotych lub jedną z tych kar.

(2) Jeśli czyn popełniono z niedbalstwa, wymierza się karę więzienia do trzech miesięcy lub grzywnę do trzech tysięcy złotych.

Art. 73.

(1) Kto rozmyślnie niszczy, uszkadza, czyni niezdatnemi lub niepewnemi w użyciu statki powietrzne lub urządzenia, służące do bezpieczeństwa żeglugi powietrznej, zwłaszcza urządzenia sygnalizacyjne, albo przez fałszywe znaki lub sygnały, przez pogwałcenie obowiązków służbowych albo w inny sposób umyślnie zagraża bezpieczeństwu lotu i przez to wystawia na niebezpieczeństwo życie ludzkie, — będzie karany więzieniem do lat pięciu.

(2) Usiłowanie ulega karze.

(3) Jeżeli czyn pociągnął za sobą uszkodzenie ciała, przewidziane w art. 235 lub 236 K. K., albo też śmierć człowieka, a sprawca mógł skutek przewidzieć, będzie karany za zbrodnię więzieniem od jednego roku do lat piętnastu, a w razie okoliczności łagodzących więzieniem od sześciu miesięcy do lat pięciu.

(4) Jeżeli czyn popełniono z niedbalstwa, wymierza się karę więzienia do dwóch lat i grzywnę do trzech tysięcy złotych lub jedną z tych kar, jeżeli zaś nastąpił skutek, przewidziany w ustępie trzecim niniejszego artykułu, można powiększyć karę więzienia do lat pięciu.

Art. 74.

(1) Przedmioty, przewożone statkiem powietrznym wbrew zakazowi, mogą ulec konfiskacie, jeżeli należą do sprawcy lub uczestnika przestępstwa.

(2) Konfiskatę można także orzec samoistnie, jeżeli przedmioty należą do sprawcy lub uczestnika przestępstwa.

Art. 75.

Na obszarze, na którym obowiązywała ustawa karna z r. 1852, wymierza się za występki, przewidziane w art. 72 i 73 ust. (1) i (4), karę aresztu.

Art. 76.

W przypadkach, przewidzianych w art. 71, powołane są do orzekania sądy grodzkie, pozatem zaś sądy okręgowe.

Art. 77.

(1) Do orzekania o czynach, przewidzianych w art. 70, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

(2) Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny karę zastępczego aresztu według swego uznania, jednak nie ponad 4 tygodnie.

Art. 78.

Postanowienia niniejsze w niczem nie zmieniają właściwości władz i sądów wojskowych.

Art. 79.

Postanowienia ustawy karnej skarbowej z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) stosuje się również w wypadkach, gdy przestępstwo popełniono przy użyciu statku powietrznego.

Art. 80.

Przestępstwa, popełnione na polskim statku powietrznym poza granicami Rzeczypospolitej, uważa się za popełnione w Polsce w miejscu zarejestrowania statku.

XIV. Postanowienia końcowe.

Art. 81.

Zasady współpracy i zakres porozumienia się Ministrów Komunikacji i Spraw Wojskowych w przedmiocie lotnictwa cywilnego ustala uchwała Rady Ministrów po zasięgnięciu opinji Komitetu Obrony Państwa.

Art. 82.

(1) Wykonanie niniejszego prawa porucza się Ministrowi Komunikacji, tudzież innym Ministrom stosownie do zakresu ich właściwości.

(2) Ponadto upoważnia się Ministra Komunikacji do przeprowadzania we własnym zakresie zmian we wszelkich przepisach, wydanych na podstawie prawa niniejszego, jeżeli zmiany te są niezbędne ze względu na potrzebę przystosowania wspomnianych przepisów do obowiązujących Państwo Polskie międzynarodowych przepisów lotniczych, normujących sprawy porządkowo-techniczne oraz bezpieczeństwa żeglugi powietrznej.

Art. 83.

Prawo niniejsze wchodzi w życie w dwa miesiące po ogłoszeniu.

---

z 25 września Nr. 70 Rok 1935

Poz. 438. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 września 1935 r. o nadzorze policyjno-budowlanym nad wykonywanemi robotami budowlanemi.

Na podstawie art. 381 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) zarządzam co następuje:

I. Objaśnienia wstępne.

§ 1. (1) Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszem bez bliższego określenia, oznaczają artykuły rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w brzmieniu rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663) i z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976). Paragrafy, powołane w rozporządzeniu niniejszem bez bliższego określenia, oznaczają paragrafy niniejszego rozporządzenia.

(2) Wyrazem „władza" w niniejszem rozporządzeniu określa się właściwą władzę, powołaną do wykonywania nadzoru policyjno-budowlanego w myśl art. 385, 388, 389, 391 oraz 393a, wyrazem zaś „budujący" — osobę, której udzielono pozwolenia na budowę.

II. Przystąpienie do robót.

§ 2. (1) O zamierzonem przystąpieniu do wykonywania robót budowlanych, wyszczególnionych w art. 333 i 334, na podstawie uzyskanego pozwolenia należy zawiadomić władzę na 14 dni przed rozpoczęciem odnośnych robót.

(2) Zawiadomienie, o którem mowa wyżej w ustępie (1), powinno być podpisane przez budującego, a gdy budowa w myśl art. 358 lub 359 ma być wykonywana pod nadzorem technicznego kierownika, — również i przez technicznego kierownika.

§ 3. (1) Gdy chodzi o wzniesienie nowego lub powiększenie istniejącego budynku, władza w okresie dni 14 od daty zawiadomienia, o którem mowa w § 2, wyznaczy na gruncie:

a) właściwy poziom chodnika istniejącego lub projektowanego, a w braku chodnika poziom powierzchni jezdni, i

b) linję zabudowania, o ile istnieje prawomocny plan zabudowania, a w braku takiego planu linję, określającą położenie przedniej ściany frontowego budynku względem ulicy.

(2) Ponadto władza może zażądać, gdy tego wymagają względy bezpieczeństwa zdrowia i życia ludzkiego albo względy trwałości wznoszonego lub przebudowywanego budynku:

a) każdodziennej obecności na budowie technicznego kierownika,

b) zastosowania przy robotach pewnych środków ochronnych lub zapobiegawczych lub też pewnego sposobu wykonywania robót,

c) przedstawiania jej do zaakceptowania odnośnych rysunków wykonawczych przed rozpoczęciem poszczególnych robót.

§ 4. Przy wykonywaniu robót pod nadzorem technicznego kierownika w myśl art. 358 lub 359 w miejscu widocznem przy ulicy, placu lub drodze należy umieścić tablicę z wyraźnym napisem, podającym imię, nazwisko i miejsce zamieszkania budującego oraz technicznego kierownika robót.

§ 5. W miejscu wykonywania robót, wyszczególnionych w art. 333, albo wymagających zatwierdzenia projektu w myśl przepisów miejscowych, wydanych na podstawie art. 410 pkt. 10, powinien znajdować się zatwierdzony projekt (plan) robót budowlanych, a gdy roboty w myśl art. 358 i 359 mają być wykonywane pod nadzorem technicznego kierownika, — również i dziennik budowy.

III. Dziennik budowy.

§ 6. (1) Dziennik budowy prowadzi techniczny kierownik budowy w księdze, którą wydaje władza.

(2) Karty księgi dziennika budowy powinny być kolejno ponumerowane i zeszyte sznurem, którego obydwa końce będą przymocowane zapomocą urzędowej pieczęci lakowej do ostatniej strony księgi. Ilość kart księgi stwierdzi władza swym podpisem.

(3) Dziennik budowy powinien stale znajdować się w miejscu budowy.

(4) Po ukończeniu robót techniczny kierownik budowy powinien podpisać dziennik budowy i przedstawić władzy.

§ 7. Dziennik budowy powinien zawierać:

a) oznaczenie numeru, pod którym dziennik został wydany przez władzę,

b) oznaczenie nieruchomości, na której roboty są wykonywane,

c) oznaczenie, kiedy i przez kogo został zatwierdzony projekt robót budowlanych,

d) wymienienie osoby, dla której roboty są wykonywane,

e) wymienienie technicznego kierownika robót z podaniem jego miejsca zamieszkania,

f) wymienienie przedsiębiorcy lub przedsiębiorców budowlanych, a w braku przedsiębiorcy generalnego, wymienienie osoby, zarządzającej robotami w imieniu budującego, — z podaniem ich miejsc zamieszkania,

g) wymienienie osób, samodzielnie wykonywających poszczególne roboty budowlane, a mianowicie: roboty murarskie, ciesielskie, instalacyjne i t. p., z podaniem ich miejsc zamieszkania,

h) oznaczenie dni i godzin, w których każda z osób, wymienionych wyżej w pkt. e), f), g), mają znajdować się na budowie,

i) szczegółowe dane, dotyczące przebiegu budowy.

§ 8. (1) W dzienniku budowy należy umieszczać następujące dane, dotyczące przebiegu budowy:

a) przy wznoszeniu lub powiększaniu budynków — oznaczenie, przez kogo i kiedy zostały wyznaczone na gruncie poziom chodnika lub jezdni i linja zabudowania, bądź linja określająca położenie przedniej ściany frontowego budynku;

b) przy zakładaniu fundamentów — protokólarne stwierdzenie jakości gruntu pod fundamentami, głębokości założenia fundamentów i szerokości bankietów i czy zaprojektowany sposób posadowienia budynku zapewni mu statyczność;

c) przy nadbudowie budynków — protokólarne stwierdzenie jakości gruntu i wytrzymałości fundamentów oraz istniejących ścian stropów i innych konstrukcyjnych części;

d) przy robotach, wymagających wykonania podkopów pod istniejącemi budynkami lub urządzeniami oraz przy robotach, polegających na przebiciu ścian nośnych, stropów i t. p. konstrukcyjnych części — stwierdzenie przez technicznego kierownika, że podkopy lub przebicia nie spowodują ujemnego wpływu na trwałość istniejących budynków, ścian, stropów i innych konstrukcyj i urządzeń, znajdujących się na danej nieruchomości albo na nieruchomościach sąsiednich;

e) zarządzenia technicznego kierownika, dotyczące jakości materjałów, używanych przy budowie i sposobu wykonywania robót budowlanych oraz wykonywania i badania urządzeń technicznych przy budowie;

f) stwierdzenie przez technicznego kierownika dat rozpoczęcia i wykończenia poszczególnych robót, a mianowicie: założenia fundamentów, wzniesienia ścian i założenia kanałów dymowych oraz odprowadzających gazy spalinowe i kanałów wentylacyjnych, na wysokości każdej kondygnacji zosobna, ułożenia dźwigarów stropowych na każdej kondygnacji zosobna, założenia wiązania dachowego, pokrycia dachu, założenia instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej, założenia instalacji gazowej, wreszcie innych robót, mających istotne znaczenie dla trwałości budynku, jako też stwierdzenie przez kierownika budowy prawidłowości wykonania kanałów dymowych oraz odprowadzających gazy spalinowe i kanałów wentylacyjnych;

g) datę założenia i usunięcia urządzeń pomocniczych przy budowie, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, jak ogrodzeń, rusztowań, dachów ochronnych, podnośników i t. p.;

h) szczegółowe dane, dotyczące okresowego i doraźnego badania urządzeń pomocniczych, wymienionych wyżej w pkt. g), w szczególności oznaczenie, przez kogo, kiedy, z jakiego powodu i w jaki sposób zostało dokonane badanie tych urządzeń;

i) przy wykonywaniu robót murarskich i betoniarskich w chłodnych porach roku — najniższą temperaturę powietrza w ciągu każdego dnia i każdej nocy, a w razie zastosowania środków, zapobiegających ujemnemu oddziaływaniu mrozu na zaprawę murarską i beton — ponadto opisanie tych środków;

j) oznaczenie przerw w wykonywaniu robót, z podaniem dat początku i końca każdej przerwy;

k) dane, dotyczące wszelkich okoliczności, mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo życia lub zdrowia pracowników albo na trwałość budynku lub urządzenia, będącego w budowie;

l) oznaczenie każdorazowej bytności na budowie technicznego kierownika;

m) oznaczenie każdorazowej bytności na budowie organów władzy oraz ich uwagi i polecenia.

(2) Protokólarne stwierdzenia, o których mowa wyżej w ustępie (1) pkt. b) i c), powinny być podpisane przez osoby, wymienione w § 7 pkt. e), f) i g).

§ 9. (1) W dzienniku budowy można umieszczać dane, dotyczące gospodarczej strony wykonywanych robót, jak: co do ilości materjałów, użytych do budowy, ilości pracowników, zatrudnionych przy budowie, i t. p.

(2) Przedsiębiorca i wszystkie osoby, zatrudnione przy budowie, mogą zapisywać do dziennika budowy swe żądania i uwagi w sprawach, związanych z bezpieczeństwem wykonywanych robót.

IV. Zasypywanie i zakrywanie niewidocznych konstrukcyj.

§ 10. (1) Władza może zabronić zasypania lub zakrycia bez uprzedniego jej zawiadomienia fundamentów, kanałów i innych konstrukcyjnych części budynku, które następnie wskutek wykonania dalszych robót będą niewidoczne.

(2) W razie, gdy zarządzenie, o którem mowa w ustępie (1), zostało wydane, techniczny kierownik robót lub budujący, o ile roboty są wykonywane bez nadzoru technicznego kierownika, obowiązany jest na 3 dni przed zamierzonem zasypaniem lub zakryciem odnośnych konstrukcyjnych części budynku zawiadomić o tem władzę. Wykonanie odnośnych robót jest dozwolone po stwierdzeniu w dzienniku budowy przez organ władzy zadowalającego stanu konstrukcyjnych części, które mają być zakryte, w razie zaś niedokonania przez organ władzy w okresie trzech dni sprawdzenia robót — po upływie tego okresu.

V. Zmiany w osobie technicznego kierownika.

§ 11. Techniczny kierownik robót obowiązany jest zawiadomić władzę o zrzeczeniu się nadzoru nad wykonywaniem robót, jak również o objęciu nadzoru nad robotami, nad któremi uprzednio sprawował nadzór inny techniczny kierownik. Również obowiązany jest zawiadomić władzę o czasowem objęciu technicznego kierownictwa robót wskutek choroby technicznego kierownika lub z jakichkolwiek innych powodów zastępca technicznego kierownika, posiadający uprawnienie do sprawowania technicznego nadzoru nad robotami budowlanemi.

VI. Przerwy w robotach i ukończenie budowy.

§ 12. (1) O przerwie w wykonywaniu robót, trwającej dłużej niż 3 tygodnie i o ukończeniu budowy techniczny kierownik robót, albo budujący, gdy roboty są wykonywane bez nadzoru technicznego kierownika, obowiązany jest zawiadomić władzę.

(2) Jeżeli chodzi o budowę nowych budynków albo powiększenie, nadbudowę lub przebudowę budynków istniejących, budowa uważa się za ukończoną w znaczeniu niniejszego paragrafu, o ile zostały wykonane wszystkie roboty, związane z budową, z wyjątkiem zewnętrznego tynkowania lub licowania.

VII. Roboty wykonane bez pozwolenia.

§ 13. W razie wzniesienia, nadbudowy, powiększenia lub przebudowy budynku lub urządzenia bez wymaganego pozwolenia albo niezgodnie z udzielonem pozwoleniem, władza w drodze oględzin powinna ustalić, czy nie zachodzi potrzeba wydania zarządzeń w myśl art. 380.

§ 14. (1) Jeżeli roboty, wymagające zatwierdzenia projektu (planu) w myśl art. 333 lub w myśl przepisów miejscowych, wydanych na podstawie art. 410 pkt. 10, zostały wykonane bez uprzedniego zatwierdzenia projektu, a nie zachodzi konieczność rozebrania budynku lub urządzenia ze względu na bezpieczeństwo życia lub zdrowia publicznego albo ze względu na zeszpecenie, władza może żądać przedstawienia projektu wykonanych robót dla ustalenia, czy nie zachodzi potrzeba wydania jakichkolwiek innych zarządzeń na podstawie art. 380.

(2) Przedstawienie projektu w myśl ustępu (1) niniejszego paragrafu nie upoważnia interesowanego do żądania zatwierdzenia projektu.

§ 15. W przypadkach, określonych w § 14 ust. (1), pozwolenie na użytkowanie, przewidziane w art. 357, może być udzielone tylko po przedstawieniu projektu (planu) robót, jeżeli władza zażądała przedstawienia projektu, i po wykonaniu zarządzeń, wydanych na podstawie art. 380, gdy zaszła potrzeba wydania takich zarządzeń.

VIII. Postanowienia końcowe.

§ 16. Winni naruszenia przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają karom, przewidzianym w części II, tytule X rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 17. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1936 r.

(2) Przepisów rozporządzenia niniejszego nie stosuje się przy wykonywaniu robót, dotyczących parterowych budynków mieszkalnych i gospodarskich w gminach wiejskich, na które nie zostały rozciągnięte na podstawie art. 414 przepisy dla gmin miejskich w całości lub w części.

Poz. 439. Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 17 września 1935 r. w sprawie uzupełniania ordynacji pocztowej.

Poz. 440. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie przystąpienia Finlandji do porozumienia z dnia 20 sierpnia 1929 r. w celu rewizji porozumienia o ujednostajnieniu przepisów leków silnie działających.

Poz. 441. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie przystąpienia Dominjonu Kanady do konwencji z dnia 26 sierpnia 1931 r. między Polską a Wielką Brytanją o postępowaniu w sprawach cywilnych i handlowych.

Poz. 442. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie przystąpienia niżej wymienionych państw do porozumienia z dnia 19 czerwca 1934 r. o statystyce przyczyn zgonów.

Poz. 443. Oświadczenie rządowe z dnia 24 sierpnia 1935 r. w sprawie rozciągnięcia na Hongkong, Osady Cieśninowe i Wschodnie Indje holenderskie międzynarodowej konwencji z dnia 31 maja 1929 r. o bezpieczeństwie życia na morzu.

Poz. 444. Oświadczenie rządowe z dnia 28 sierpnia 1935 r. w sprawie zgłoszenia przystąpienia Chin do konwencji i statutu z dnia 12 lipca 1927 r. o utworzeniu Unji Międzynarodowej Niesienia Pomocy.

Poz. 445. Oświadczenie rządowe z dnia 28 sierpnia 1935 r. w sprawie złożenia przez Węgry dokumentu ratyfikacyjnego Międzynarodowej Konwencji Telekomunikacyjnej z dnia 9 grudnia 1932 r.

Poz. 446. Oświadczenie rządowe z dnia 28 sierpnia 1935 r. w sprawie ratyfikacji przez Japonję konwencji z dnia 13 lipca 1931 r. o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających.

Poz. 447. Oświadczenie rządowe z dnia 29 sierpnia 1935 r. w sprawie przystąpienia sfederowanych i niesfederowanych Państw Malajskich do traktatu handlowego z Wielką Brytanją z dnia 26 listopada 1923 r.

z 30 września Nr. 71 Rok 1935

Poz. 448. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 września 1935 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

Poz. 449. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 września 1935 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych oraz ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Na podstawie art. 55 ust. (2) ustawy konstytucyjnej postanawiam co następuje:

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 841) wprowadza się zmiany następujące:

1) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:

„Art. 3a (1) Do dnia 1 października 1938 r. zawiesza się z mocy samego prawa wymagalność wszelkich długów rolniczych, powstałych przed dniem 1 lipca 1932 r., a nieobjętych przepisami art. 6 i 7. Zawieszenie wymagalności obejmuje kapitał długu oraz odsetki, prowizje, koszty i inne należności uboczne z tytułu długu, należne za czas do dnia 1 listopada 1934 r.

(2) Przepis ustępu poprzedzającego stosuje się bez względu na przynależność gospodarstwa do jednej z grup, wymienionych w art. 3, oraz bez względu na to, czy dług został już objęty uporządkowaniem bądź z mocy samego prawa, bądź z mocy orzeczenia urzędu rozjemczego lub ugody.“;

2) w art. 5 po wyrazach: „terminu spłaty“ dodaje się wyrazy: „oraz obniżenia“, a na końcu dodaje się nowe zdanie w brzmieniu: „Współzobowiązany może korzystać z większych ulg aniżeli dłużnik, który pobrał walutę, jeżeli z tytułu posiadanego gospodarstwa wiejskiego ulgi takie służą mu.“;

3) w art. 6 w ust. (3) po wyrazach: „w ust. (1)“ dodaje się wyrazy:: „i (2)“;

4) w art. 7 w pkt. 1) po wyrazach: „o pracę“ przecinek zastępuje się średnikiem oraz dodaje się wyrazy: „wyłączenie niniejsze nie dotyczy tej części poborów, która przewyższała 500 zł miesięcznie“, a w pkt. 3) skreśla się wyrazy: „umów o rentę, wymowę i wymiar“;

5) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Orzekanie, czy do długu mają zastosowanie przepisy art. 1, 2, 4, 5, 6 i 7, do jakiej grupy zalicza się gospodarstwo wiejskie (art. 3) oraz ustalanie stopnia zadłużenia posiadaczy gospodarstw wiejskich — należy do urzędu rozjemczego.“;

6) w art. 22 dodaje się ustęp piąty w brzmieniu:

„(5) Jeżeli dłużnik zgłosi wniosek do instytucji kredytu długoterminowego o przeprowadzenie konwersji, a wierzyciel prowadzi egzekucję, urząd rozjemczy na podstawie zaświadczenia instytucji, stwierdzającego, że dłużnik posiada dane do uzyskania pożyczki długoterminowej na konwersję egzekwowanej wierzytelności, może zabezpieczyć wniosek dłużnika przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego do czasu zakończenia konwersji. Jeżeli jednak decyzja instytucji (ust. (2)) nie zapadnie w okresie sześciu miesięcy od daty postanowienia urzędu rozjemczego, zawieszenie egzekucji wygasa z mocy samego prawa.“;

7) w art. 41 w ust. (1) końcowe wyrazy: „1 kwietnia 1935 r.“ zastępuje się wyrazami: „1 października 1938 r.“, a na końcu tego artykułu dodaje się ustęp czwarty w brzmieniu:

„(4) O ile strony do dnia 1 października 1935 r. nie doszły do porozumienia co do kursu przerachowania długu, wyrażonego w walucie zagranicznej, na walutę polską, dług podlega z mocy samego prawa przerachowaniu według kursu, notowanego na giełdzie pieniężnej warszawskiej w dniu 1 października 1935 r. Przerachowanie następuje z zachowaniem przepisów art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 509).";

8) w art. 42 ustęp drugi otrzymuje brzmienie:

„(2) Odsetki powyższe będą płatne zdołu 1 kwietnia i 1 października każdego roku, poczynając od dnia 1 kwietnia 1935 r.", a na końcu tego artykułu dodaje się ustęp trzeci w brzmieniu:

„(3) Odsetki prawne, przypadające za czas zarówno przed, jak i po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego, obniża się z mocy samego prawa do wysokości 6% w stosunku rocznym. Jeżeli odsetki te zostały objęte tytułem egzekucyjnym, wówczas sąd, właściwy do nadania klauzuli wykonalności, wyda na wniosek dłużnika postanowienie, wprowadzające odpowiednią zmianę do tego tytułu. Jeżeli tytuł egzekucyjny wydał urząd rozjemczy, wówczas powyższą zmianę wprowadzi postanowieniem przewodniczący urzędu rozjemczego. W razie wątpliwości, sąd (urząd rozjemczy) może zarządzić przesłuchanie stron, a jeżeli to nie wystarczy do wyjaśnienia wątpliwości, czy przyznane w tytule egzekucyjnym odsetki są odsetkami prawnemi, winien odesłać je na drogę sporu. Suma, o którą zostały obniżone odsetki prawne już uiszczone przez dłużnika, ulega zarachowaniu na należności wierzyciela, w żadnym jednak razie dłużnikowi nie służy roszczenie o jej zwrot. Przepis ustępu niniejszego stosuje się do wszelkich długów rolniczych, objętych rozporządzeniem niniejszem, chociażby dłużnik nie podlegał przepisom rozdziału niniejszego.";

9) art. 44 otrzymuje brzmienie:

„Art. 44. Jeżeli istnienie długu, jego wysokość, jak również okoliczności, które w myśl art. 8 podlegają rozstrzygnięciu urzędu rozjemczego, nie są sporne, przewodniczący urzędu rozjemczego lub jego zastępca na wniosek wierzyciela wyda, po wysłuchaniu stron, zaświadczenie o wysokości rat i odsetek, płatnych w myśl przepisów rozdziału niniejszego.";

10) w art. 46 po wyrazach: „W przypadkach" dodaje się wyrazy: „ulg udzielonych z mocy samego prawa", a na końcu tego artykułu dodaje się pkt. e) w brzmieniu: „e) skrócić lub uchylić termin zawieszenia wymagalności długu (art. 3a i 41 ust. (1)), chociażby dłużnik nie podlegał przepisom rozdziału niniejszego.";

11) w art. 49 wprowadza się zmiany następujące:

w ust. (4) punktowi drugiemu nadaje się brzmienie: „2) do długów posiadaczy gospodarstw wiejskich grupy C, których zadłużenie w stosunku do wartości ich majątku przewyższa 50%.",

dodaje się ustęp piąty w brzmieniu:

„(5) O ile strony do dnia 1 października 1935 r. nie doszły do porozumienia co do kursu przerachowania długu, wyrażonego w walucie zagranicznej, na walutę polską, urząd rozjemczy, orzekając o zastosowaniu przepisów rozporządzenia niniejszego, dokona przerachowania, stosując na wniosek dłużnika kurs, notowany na giełdzie pieniężnej warszawskiej w dniu 1 października 1935 r. Przerachowanie następuje z zachowaniem przepisów art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 509).";

12) w art. 50 w ust. (4) po wyrazach: „rozporządzenia niniejszego" dodaje się wyrazy: „albo ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253)", a na końcu tego artykułu dodaje się ustęp szósty w brzmieniu:

„(6) w postępowaniu, określonem w artykule niniejszym, nie stosuje się przepisu art. 4 ust. (1).";

13) w art. 53 w ust. (1) po wyrazach: „gospodarstw wiejskich" dodaje się wyrazy: „jeżeli wysokość spłat ustalona została" a wyrazy: „1 stycznia 1926 r." zastępuje się wyrazami: „28 kwietnia 1924 r.";

14) w art. 54 wprowadza się zmiany następujące:

w ust. (1) wyrazy: „1 stycznia 1926 r." zastępuje się wyrazami: „28 kwietnia 1924 r.",

na końcu ustępu drugiego dodaje się zdanie:

„Suma zaległych do dnia wydania orzeczenia odsetek ulega obniżeniu w tym samym stosunku, w jakim nastąpiło obniżenie reszty ceny kupna.",

ustępy czwarty i piąty otrzymują brzmienie:

„(4) Przepisy artykułu niniejszego stosuje się bez względu na to, czy strony zawarły umowę kupna-sprzedaży, czy jedynie zobowiązały się do zawarcia takiej umowy na określonych warunkach (przedwstępna umowa sprzedaży, umowa przyrzeczenia sprzedaży i inne podobne umowy), oraz bezwzględu na to, czy nabyte grunty znajdują się we władaniu pierwotnych nabywców, czy też ich prawnych następców. Stosowaniu przepisów artykułu niniejszego nie przeszkadza również odstąpienie praw do reszty ceny sprzedażnej i innych wierzytelności osobom trzecim, a także wszelkie zmiany umowy co do ustalonej ceny sprzedażnej, chociażby dokonane po dniu 1 lipca 1932 r.

(5) W przypadkach, gdy urząd rozjemczy orzekać będzie o obniżeniu reszty ceny nabycia nieruchomości ziemskich w drodze parcelacji, stosować będzie odpowiednio przepisy ustępów poprzedzających z następującemi zmianami:

1) jeżeli nabywca nieruchomości z parcelacji (działki) przejął do zapłaty na poczet ceny kupna długi sprzedawcy lub też, gdy przeniesione na nabytą działkę (w całości lub w części) długi

hipoteczne, ciążące na nieruchomości, z której działka została wydzielona (nieruchomości macierzystej), długi te nie będą zaliczone do sumy wpłaconej dotychczas przez nabywcę;

2) jeżeli same długi, wymienione w pkt. 1), przekraczają wartość idealnej części działki, za którą zapłata jeszcze nie nastąpiła, urząd rozjemczy umorzy w całości resztę ceny należnej sprzedawcy, a długi to obniży do wysokości tej wartości; obniżka długów hipotecznych nastąpi z uwzględnieniem stopnia hipotecznego, długów zaś hipotecznie niezabezpieczonych proporcjonalnie do ich wysokości; przepis punktu niniejszego nie dotyczy jednak uprzywilejowanych wierzytelności Skarbu Państwa i wszelkich wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego, choćby w sumie przekraczały wartość idealnej części działki, za którą zapłata jeszcze nie nastąpiła;

3) w przypadkach, gdy nabywca uiścił sprzedawcy całą cenę kupna działki, a mimo to przeniesiono na działkę długi hipoteczne, ciążące na nieruchomości macierzystej, działka ulega zwolnieniu od tych obciążeń, z wyjątkiem długów niepodlegających obniżeniu w myśl przepisu punktu poprzedzającego;

4) obniżenie obciążenia działki z tytułu długu niepodzielnego pozostaje bez wpływu na roszczenia wierzyciela w stosunku do osobistego dłużnika i na zabezpieczenie długu na nieruchomości macierzystej;

5) oszacowania działek należy dokonać z uwzględnieniem norm szacunkowych, przyjętych przez władze ziemskie przy parcelacji, prowadzonej przez te władze;

6) spłata obniżonej reszty ceny kupna rozkłada się na raty, płatne w ciągu dwunastoletniego okresu, następującego po upływie czterech lat od orzeczenia urzędu rozjemczego; przepis art. 42 ust. (1) rozciąga się na cały okres spłaty reszty ceny kupna.",

dodaje się ustępy szósty, siódmy i ósmy w brzmieniu:

„(6) W przypadkach obniżenia przez urząd rozjemczy reszty ceny kupna działki, nabytej w drodze parcelacji, przed przepisaniem prawa własności na rzecz nabywcy, a przeniesienia na działkę długów hipotecznych sprzedawcy (w całości lub w części) po tem obniżeniu, nabywca po przepisaniu prawa własności może wystąpić do urzędu rozjemczego o wydanie orzeczenia z uwzględnieniem nowego stanu faktycznego.

(7) W przypadkach, gdy sąd w postępowaniu, przewidzianem w ustawach o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w posiadanie nabywców w drodze parcelacji nieruchomości ziemskich, uwzględnia wniosek o uregulowanie stanu hipotecznego lub o przyznanie prawa własności działek, wówczas na wniosek urzędu wojewódzkiego lub nabywcy działki zastosuje jednocześnie przepisy artykułu niniejszego. Nie dotyczy to jednak przypadków, gdy postępowanie sądowe zostało wszczęte po upływie terminu, wymienionego w art. 53 ust. (3), a nabywca działki nie wystąpił w tym terminie do właściwego urzędu rozjemczego o obniżenie reszty ceny kupna.

(8) Przepisy artykułu niniejszego stosuje się również do wierzytelności osób lub instytucyj, wymienionych w art. 6 ust. (1) pkt. 3), 7), 8), 9) i 10).";

15) w art. 57 w ust. (1) wyrazy: „lat gospodarczych 1932/33 i 1933/34" zastępuje się wyrazami: „od dnia 1 lipca 1932 r. do daty orzeczenia";

16) W art. 63 dodaje się na początku wyrazy: „Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej,";

17) w art. 68 wprowadza się zmiany następujące:

ustępowi pierwszemu nadaje się brzmienie:

„(1) Przepisów art. 3a, 4, 6, 7 i 9 nie stosuje się w postępowaniu układowem i likwidacyjnem.",

na końcu dodaje się ustęp trzeci w brzmieniu:

„(3) Jeżeli zgłoszony został wniosek o wszczęcie postępowania układowego, wówczas przewodniczący urzędu rozjemczego na wniosek osoby współzobowiązanej z dłużnikiem, objętym powyższym wnioskiem, może zawiesić egzekucję, skierowaną do majątku współzobowiązanego, który jest posiadaczem gospodarstwa wiejskiego. Zawieszenie egzekucji może być również udzielone współzobowiązanemu, który nie jest posiadaczem gospodarstwa wiejskiego, jeżeli współzobowiązany ten, zaciągając zobowiązanie, nie pobrał waluty.";

18) w art. 70 w ust. (1) po wyrazach: „na wniosek dłużnika" dodaje się wyrazy: „bez względu na stopień zadłużenia (art. 63)", a w ust. (2) wyraz: „trzech" zastępuje się wyrazem: „pięciu";

19) w art. 71 dodaje się ustęp czwarty w brzmieniu: „(4) Złożona przez wierzyciela kaucja przeznaczona będzie przedewszystkiem na pokrycie opłat i kosztów postępowania. W przypadku wydania orzeczenia o otwarciu postępowania, urząd rozjemczy zwróci wierzycielowi kaucję po potrąceniu opłat i kosztów, związanych z wydaniem orzeczenia. W przypadku odrzucenia wniosku, urząd rozjemczy po potrąceniu wyżej wymienionych opłat i kosztów orzeka przepadek kaucji na rzecz Skarbu Państwa.";

20) art. 73 otrzymuje brzmienie:

„Art. 73. (1) Po ustaleniu wartości majątku dłużnika oraz sumy jego zadłużenia, urząd rozjemczy na posiedzeniu niejawnem przystąpi do rozpatrzenia wniosku o otwarcie postępowania układowego. Decyzja urzędu rozjemczego powinna zapaść w ciągu dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku.

(2) Jeżeli z wnioskiem o otwarcie postępowania układowego wystąpił dłużnik, a urząd rozjemczy stwierdzi, że zachodzą warunki do wszczęcia tego postępowania i uzna za konieczne umożliwienie dłużnikowi przygotowania tego postępowania, wówczas urząd rozjemczy na wniosek dłużnika może orzec udzielenie dłużnikowi tymczasowego odroczenia wypłat na okres do jednego roku. Po upływie terminu odroczenia wypłat urząd rozjemczy rozstrzyga o otwarciu postępowania układowego.

(3) Udzielając dłużnikowi odroczenia wypłat, urząd rozjemczy ustanowi nadzór nad majątkiem dłużnika. Do nadzoru tego stosuje się odpowiednio przepisy art. 76.

(4) Szczegółowe przepisy, dotyczące tymczasowego odroczenia wypłat, w szczególności co do prowadzenia egzekucji oraz co do ustalenia kategoryj wierzytelności, nie objętych odroczeniem wypłat — ustalą w drodze rozporządzeń Ministrowie: Sprawiedliwości, Skarbu oraz Rolnictwa i Refom Rolnych.";

21) w art. 75 dodaje się ustęp szósty w brzmieniu:

„(6) Na wniosek nadzorcy, dłużnika lub wierzyciela w przypadku, gdy zawikłania interesów majątkowych dłużnika utrudniają sporządzenie listy wierzytelności lub projektu układu, urząd rozjemczy może orzec przedłużenie okresu, wyznaczonego w myśl ust. (1), na dalszy okres nie dłuższy jednak, niż 6 miesięcy.";

22) w art. 79 ustęp trzeci otrzymuje brzmienie:

„(3) Jeżeli w wyniku sprawdzenia nadzorca stwierdzi istnienie wierzytelności, podlegających przepisom art. 50, 51, 53, 54 lub 57, powinien wystąpić do urzędu rozjemczego z wnioskiem o obniżenie odnośnych zobowiązań dłużnika. Urząd rozjemczy powinien rozpatrzyć wniosek nadzorcy poza zwykłą kolejnością wniosków, przyczem w razie potrzeby może orzec o odroczeniu terminu, wyznaczonego dłużnikowi i wierzycielom w myśl przepisu art. 75, na okres potrzebny do rozpoznania wniosku nadzorcy i przeprowadzenia czynności, poprzedzających zgromadzenie wierzycieli.".

Art. 2. W ustawie z dnia 28 marca 1933 r. o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 109, poz. 974) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 3 dodaje się ustęp drugi w brzmieniu:

„(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w drodze rozporządzeń znosić poszczególne wojewódzkie lub powiatowe urzędy rozjemcze z jednoczesnem rozszerzeniem właściwości wskazanych w tem rozporządzeniu urzędów rozjemczych na teren województw lub powiatów, w których urząd rozjemczy został zniesiony. W tym samym trybie Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może ponownie tworzyć urzędy rozjemcze.";

2) w art. 14 w ust. (1) dodaje się na końcu wyrazy: „oraz — w granicach właściwości — na wniosek każdej osoby uprawnionej do korzystania z przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych".

Art. 3. Upoważnia się:

1) Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 841) ze zmianami, wprowadzonemi dekretem niniejszym,

2) Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 109, poz. 974) ze zmianami, wprowadzonemi dekretem niniejszym.

Art. 4. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrom: Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 5. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Poz. 450. Konwencja pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Węgier, dotycząca współpracy intelektualnej, podpisana w Warszawie dnia 21 października 1934 r.

Poz. 451. Oświadczenie rządowe z dnia 27 września 1935 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych konwencji pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Węgier, dotyczącej współpracy intelektualnej, podpisanej w Warszawie dnia 21 października 1934 r.

Poz. 452. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. o przedłużeniu poboru 10% dodatku do państwowego podatku przemysłowego.

Poz. 453. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. o odstąpieniu gminie m. st. Warszawy gruntów państwowych na cele rozbudowy miasta.

Poz. 454. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 września 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie zastosowania do gminy wiejskiej Jabłonowo I w powiecie brodnickim, województwie pomorskiem przepisów ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, dotyczących gmin miejskich.

---

z 3 października Nr. 72 Rok 1935

Poz. 455. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 2 października 1935 r. o odznakach i mundurach.

Na podstawie art. 55 ust. (2) ustawy konstytucyjne postanawiam co następuje:

Art. 1. (1) Ustanawianie i używanie odznak lub mundurów wymaga pozwolenia władzy.

(2) Pozwolenie może być wydane tylko organizacji prawnie istniejącej.

(3). Pozwolenie może określać warunki ustanowienia i używania odznaki lub munduru.

(4) Władza cofnie pozwolenie, jeżeli uzna, że wymaga tego bezpieczeństwo, spokój lub porządek publiczny.

Art. 2. (1) Pozwolenia nie wymaga ustanawianie i używanie odznak oraz mundurów:

1) przez prywatne zakłady gospodarcze i ich pracowników w celach, związanych z ich działalnością;

2) w gospodarstwie domowem;

3) przez doraźne przedsięwzięcia rozrywkowe.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia zwalniać od obowiązku uzyskania pozwolenia inne jeszcze organizacje.

Art. 3. (1) Na używanie odznak lub mundurów zagranicznych władza może wydawać pozwolenia indywidualne.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia zwalniać od obowiązku uzyskiwania pozwolenia (ust. (1)) poszczególne kategorje osób.

Art. 4. Minister Spraw Wewnętrznych władny jest zakazać używania określonego munduru i odznaki, choćby ustanowienie ich i używanie nie wymagało pozwolenia, jeżeli uzna, że wymagają tego względy bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego.

Art. 5. Nie wolno:

1) osobom do tego nieuprawnionym używać odznak i mundurów, ustalonych dla określonej kategorji osób lub określonej instytucji, w drodze przepisu, zarządzenia władzy państwowej lub samorządowej albo pozwolenia władzy;

2) wytwarzać, rozpowszechniać i używać odznak i mundurów, co do których wydany został zakaz, oraz odznak i mundurów organizacyj zawieszonych, rozwiązanych lub prawnie nieistniejących.

Art. 6. (1) Kto wykracza przeciwko przepisom dekretu niniejszego lub rozporządzeń wydanych na jego podstawie, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa przewidzianego w art. 26 prawa o wykroczeniach, ulegnie w trybie administracyjnym karze grzywny do 1.000 zł lub aresztu do jednego miesiąca.

(2) Odznaki i mundury, wytworzone lub używane wbrew przepisowi ust. (1) lub art. 26 prawa o wykroczeniach, podlegają przepadkowi.

Art. 7. Odznak i mundurów, istniejących w chwili wejścia w życie dekretu niniejszego, nie wolno używać po dniu 31 grudnia 1935 r., jeżeli nie będzie uzyskane do tego czasu wymagane pozwolenie.

Art. 8. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 9. (1) Dekret niniejszy wchodzi w życie w 14 dni po dniu ogłoszenia.

(2) Dekret niniejszy nie narusza przepisów szczególnych, normujących ustanowienie i używanie odznak i mundurów.

Poz. 456. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 16 września 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Sprawiedliwości o ustalaniu wysokości i sposobu pokrywania kosztów funkcjonawania komisyj oszczędnościowo-oddłużeniowych dla samorządu przy urzędach wojewódzkich.

Na podstawie art. 16 ust. (2) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Komisje oszczędnościowo-oddłużeniowe dla samorządu przy urzędach wojewódzkich mogą dokonywać wydatki na cele, związane z ich działalnością, na podstawie ustalonych dla nich budżetów.

(2) Budżet komisji oszczędnościowo-oddłużeniowej ustala przewodniczący tej komisji. Budżet ten — po zaopinjowaniu go przez Przewodniczącego Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej — zatwierdza Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(3) Budżet komisji oszczędnościowo-oddłużeniowej powinien zawierać następujące pozycje:

po stronie wydatków:

1) wydatki osobowe,
2) wydatki kancelaryjne,
3) diety i koszty podróży,
4) wynagrodzenie rzeczoznawców,
5) koszty ogłoszeń,
6) inne wydatki;

po stronie dochodów:

1) wpłaty związków samorządowych,
2) inne dochody.

(4) Okres budżetowy komisji oszczędnościowo-oddłużeniowej odpowiada okresowi budżetowemu związków samorządowych, może jednak obejmować okres krótszy, jeżeli plan prac komisji przewiduje zakończenie jej czynności przed upływem okresu budżetowego.

§ 2. (1) Koszty funkcjonowania komisyj oszczędnościowo-oddłużeniowych, ustalone na podstawie zatwierdzonych budżetów tych komisyj, zostaną rozdzielone pomiędzy powiatowe związki samorządowe i miasta danego województwa, proporcjonalnie do sumy dochodów zwyczajnych tych związków, osiągniętych w roku budżetowym 1933/34 r.

(2) Obliczenia kwot, przypadających od związków samorządowych, wymienionych w ust. (1), dokonywają urzędy wojewódzkie.

§ 3. Kwoty, przypadające od powiatowych związków samorządowych i miast, powinny być wpłacone przez nie na rachunek bieżący urzędu wojewódzkiego (komisja oszczędnościowo-oddłużeniowa dla samorządu) we właściwej kasie urzędu skarbowego, w terminie, który oznaczy wojewoda.

§ 4. (1) Do czasu uzyskania przez urzędy wojewódzkie sum, o których mowa w § 3 rozporządzenia niniejszego, komisjom oszczędnościowo- oddłużeniowym będą mogły być udzielane zaliczki w kwotach, nie przekraczających 4.000 zł na jedną komisję.

(2) Zaliczki te będą wypłacane z rachunku sum komunalnych w Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu, będącego w dyspozycji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i powinny być zwrócone przez wojewodę na tenże rachunek niezwłocznie po uzyskaniu wpłat, o których mowa w § 3.

(3) Zaliczki przyznaje Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek Przewodniczącego Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

z 5 października Nr. 73 Rok 1935

Poz. 457. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 października 1935 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie postanowień protokółu dodatkowego, podpisanego w Warszawie dnia 5 września 1935 r., do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką z dnia 10 lutego 1934 r.

Poz. 458. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. o zniesieniu komisji uzdrowiskowej i wydziału wykonawczego w uzdrowisku Zakopane.

Poz. 459. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. o ustaleniu siedzib i właściwości terytorjalnej wyższych urzędów górniczych.

Poz. 460. Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 28 września 1935 r. o ustaleniu siedzib i właściwości terytorjalnej okręgowych urzędów górniczych.

Poz. 461. Oświadczenie rządowe z dnia 27 września 1935 r. w sprawie przystąpienia W. M. Gdańska do Traktatu Ekstradycyjnego z dnia 22 listopada 1927 r. między Rzecząpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonemi Ameryki.

Poz. 462. Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 27 sierpnia 1935 r. o sprostowaniu błędu w tekście międzynarodowej konwencji z dnia 31 maja 1929 r. o bezpieczeństwie życia na morzu.

II. Przedruki z Monitora Polskiego.

z 27 września Nr. 222 Rok 1935

Poz. 258. Statut zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Tele- i Radjotechniczne w Warszawie“, wydany przez Ministra Poczt i Telegrafów w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej na podstawie § 2 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 546).

z 28 września Nr. 223 Rok 1935

Poz. 259. Okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 26769/3/35 z dnia 16 września 1935 r. w sprawie częściowego wykorzystywania zaświadczeń Izb Przemysłowo-Handlowych, upoważniających do zastosowania cła zniżonego lub zwolnienia od cła.

z 30 września Nr. 224 Rok 1935

z 1 października Nr. 225 Rok 1935

Poz. 260. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zwołaniu Sejmu.

Poz. 261. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zwołaniu Senatu.

Poz. 262. Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 26 września 1935 r. o wartości jednego grama czystego złota.

Poz. 263. Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. w sprawie dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Poz. 264. Zarządzenie Ministrów: Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu z dnia 28 września 1935 r. o warunkach przewozu morskiego emigrantów obywateli polskich do Stanów Zjednoczonych Ameryki.

z 2 października Nr. 226 Rok 1935

z 3 października Nr. 227 Rok 1935

Poz. 265. Obwieszczenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 września 1935 r. w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dnia 17 czerwca 1935 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich robót brukarskich w Poznaniu i niektórych miejscowościach podmiejskich.

z 4 października Nr. 228 Rok 1935

Poz. 266. Zarządzenie o nadaniu Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski.

Poz. 267. Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa z dnia 16 września 1935 r. o wylosowaniu do umorzenia obligacji serji II Pożyczki Budowlanej.

z 5 października Nr. 229 Rok 1935

Poz. 268. Obwieszczenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 września 1935 r. w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dnia 5 sierpnia 1935 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich robót malarskich na terenie miasta Poznania.

z 7 października Nr. 230 Rok 1935

Poz. 269. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zamknięciu sesji nadzwyczajnej Sejmu.

Poz. 270. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zamknięciu sesji nadzwyczajnej Senatu.

Poz. 271. Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy straży leśnej na rok służbowy 1935/36 na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego.

III. Inne wydawnictwa.

OKÓLNIK Nr. 64
MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU

z dnia 30 sierpnia 1935 r. Nr. PA. VI. 1/10

o składach karbidu.

Do Urzędów Wojewódzkich oraz Komisarjatu Rządu.

W związku z wejściem w życie z dniem 10 września b. r. przepisów rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca b. r. o przechowywaniu karbidu przez zakłady przemysłowe (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 383), Ministerstwo Przemysłu i Handlu poleca, aby przy zatwierdzaniu projektów urządzenia składów karbidu (§ 5 rozporządzenia), jak również przy udzielaniu zezwoleń na odchylenia od zastosowania wymagań przewidzianych w rozporządzeniu (§ 11) władze przemysłowe działały w porozumieniu z władzami budowlanemi.

Tak samo w wypadku, gdy zakład przemysłowy zamierza odprowadzać resztki karbidu do kanałów, władze przemysłowe powinny powiadomić o tem władze budowlane, które mają prawo sprawdzić, czy rozcieńczenie ścieków wodą jest dostateczne (postanowienie § 2 ust. 4 rozporządzenia), celem zabezpieczenia przedostania się resztek niezgazowanego karbidu do kanałów.

DYREKTOR DEPARTAMENTU
(—) Kandel

WYJAŚNIENIE
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 9 sierpnia 1935 r. Nr. Pzm. 183/12-5

w sprawie odwołania od decyzyj wojewódzkich biur Funduszu Pracy i ich ekspozytur.

(Dz. Urz. M. O. S. z d. 15.VIII.1935 r. Nr. 14).

Ministerstwo Opieki Społecznej, wyjaśnia, że wyliczenie § 1 pkt. 1 — 4 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 280) należy traktować jako podane exempli modo. Od wszystkich decyzyj wojewódzkich biur Funduszu Pracy i ich ekspozytur, z wyjątkiem tych, które są pozostawione całkowicie swobodnej ocenie władzy orzekającej, służy odwołanie do wojewody (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę).

W stosunku do decyzyj, pozostawionych swobodnej ocenie władzy, jak np.: pozbawienia pomocy doraźnej, zaliczenia poszukującego pracy do innego zawodu, niż pragnie być zaliczony i t. p. — odwołanie wprawdzie nie przysługuje, nie wyklucza to jednak prawa strony do wniesienia podania o uchylenie lub zmianę decyzji z urzędu.

OKÓLNIK Nr. 42/35
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 31 lipca 1935 r. Nr. Zn. 3c/12-5

w sprawie instrukcji do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu.

(Dz. Urz. M. O. S. z d. 15.VIII.1935 r. Nr. 14).

Do Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

W związku z ustawą z dnia 17 marca 1932 roku o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 359) i rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 13, poz. 103) zarządza się, co następuje:

1. Powołane w instrukcji niniejszej bez bliższego określenia artykuły oznaczają artykuły wymienionej wyżej ustawy, paragrafy zaś — paragrafy wymienionego wyżej rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu. Poszczególne punkty niniejszej instrukcji będą powoływane w skróceniu, jako „pkt.".

2. Przez szkodliwy wpływ, który mogą wywierać zwłoki ludzkie na otoczenie (art. 1 ust. 5), należy rozumieć w szczególności przenoszenie zarazków chorobotwórczych na osoby żyjące, zatruwanie powietrza produktami rozkładu, jako też ujemny wpływ psychiczny, powodowany przez obecność zwłok pomiędzy osobami żyjącemi.

3. Za wyraźne oznaki rozkładu (§ 3 ust. 2) uważać należy: wybitny zapach gnicia, wyraźne zielone zabarwienie powłok brzusznych, nagromadzenie gazów w tkance podskórnej, wydzielanie się cieczy gnilnej z otworów nosowych i jamy ustnej.

4. Za objawy daleko posuniętego rozkładu (§ 4) uważać należy dalszy rozwój objawów, wymienionych w pkt. 3, a także jeżeli z zamkniętej trumny wydobywają się gazy lub ciecz gnilna.

Trumna ze zwłokami w zasadzie nie może pozostawać w domu przedpogrzebowym dłużej, niż 3 miesiące, a w kostnicy — nie dłużej niż 1 miesiąc.

5. W każdym przypadku utrwalania zwłok (§§ 5, 39) lekarz, dokonywający tego zabiegu, powinien zażądać karty zgonu i na obu jej odcinkach na odwrocie odnotować datę wykonania zabiegu, podać metodę zastosowaną i środki użyte

do utrwalenia, oraz umieścić swój podpis i pieczątkę.

6. Celem zabezpieczenia zwłok przed dostępem zwierząt i owadów (§ 6 ust. 1) należy je umieścić w pomieszczeniu zamykanem. Należy również dopilnować, by zwłoki były nakryte płótnem, pożądane jest skropienie zwłok i nakrycia płynem, którego owady unikają (np. rozczynem formaliny, naftą i t. p.).

7. Dla uniknięcia szkodliwych wpływów, wymienionych w pkt. 2-im, za najwłaściwsze postępowanie ze zwłokami uważać należy przeniesienie ich w zamkniętej trumnie z mieszkania wprost na cmentarz celem pochowania ich lub złożenia w domu przedpogrzebowym albo kostnicy, skracając czas umieszczenia ich w kościele lub kaplicy poza cmentarzem do minimum (§ 6 ust. 2).

8. Wojewódzka władza administracji ogólnej może w drodze wyjątku udzielić zezwolenia (§ 7) na przewóz lub ekshumację zwłok osoby, zmarłej na jedną z chorób zakaźnych, wymienionych w § 7 ust. 1, przed upływem 2-ch lat od chwili zgonu, jedynie podczas chłodnej pory roku (§ 37) i jeżeli istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą dokładnie zastosowane.

9. Za choroby zakaźne, podlegające obowiązkowemu zgłoszeniu (§ 8), uważa się te, które uznane zostały za takie na mocy szczególnych postanowień ustaw o zwalczaniu chorób zakaźnych.

10. W pomieszczeniu, w którem leżą zwłoki osoby, zmarłej na chorobę zakaźną, dopuszczalny jest tylko czasowy pobyt osób z najbliższego otoczenia oraz tych, których pobyt jest tam niezbędny z tytułu ich zawodu. Pobyt innych osób w tych warunkach jest wzbroniony (§ 8 p. 1).

11. Za odpowiednie środki odkażające (§ 8 p. 3, 5 i 6) uważać należy rozczyny $1^0/_{00}$ sublimatu, 2% karbolu, 2% formaliny, lub 20% mleka wapiennego.

12. Za substancję płynochłonną (§ 8 p. 4) uważa się trociny, torf, lub suchy mech, ewentualnie z dodaniem wapna spreszkowanego.

13. Przy dostarczaniu zwłok dla zakładów uniwersyteckich (§§ 9 i 13) stosować należy następujący podział całego obszaru Państwa pomiędzy poszczególne uniwersytety:

a) Uniwersytet im. Marszałka Piłsudskiego w Warszawie — m. st. Warszawa, woj. warszawskie, łódzkie, lubelskie i białostockie;

b) Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie — woj. wileńskie, nowogródzkie i poleskie;

c) Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie — woj. lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie i wołyńskie;

d) Uniwersytet Jagielloński w Krakowie— woj. krakowskie, śląskie i kieleckie;

e) Uniwersytet Poznański — woj. poznańskie i pomorskie.

Przydzielenie poszczególnemu uniwersytetowi zwłok z terenów, przyznanych innemu uniwersytetowi, może nastąpić na podstawie porozumienia zainteresowanych uniwersytetów. Porozumienie takie należy podać do wiadomości powiatowej władzy administracji ogólnej danego terenu.

14. Zakłady uniwersyteckie, pragnące sprowadzać zwłoki do celów naukowych, powinny uprzednio porozumieć się z zarządem instytucji, mającej dostarczać zwłoki (szpitala, prosektorjum, więzienia, domu starców i t. d.). Porozumienie to musi odpowiadać przepisom obowiązującym (przewozowym, sądowym, więziennym i t. p.) i powinno być na piśmie podane do wiadomości powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca wysyłki i miejsca odbioru.

Koszty, związane z przechowaniem i przewozem zwłok, przeznaczonych dla zakładów naukowych, ponoszą te zakłady.

15. Jeżeli od chwili zgonu do chwili przesłania zwłok do zakładu uniwersyteckiego ma upłynąć dłuższy okres czasu, to zwłoki należy przechowywać w płynie konserwującym lub zamrozić. Po wystąpieniu oznak daleko posuniętego rozkładu należy zwłoki takie pochować.

16. Nie wolno dostarczać dla celów naukowych zwłok osób, zmarłych na choroby zakaźne, wymienione w § 7, jako też zwłok z terenów, objętych epidemją jednej z tych chorób, oraz zwłok ze znacznemi obrzękami ogólnemi, lub będących w stanie posuniętego rozkładu. Również nie wolno bez zezwolenia właściwej władzy sądowej dostarczać zakładom uniwersyteckim zwłok, co do których zachodzi podejrzenie śmierci gwałtownej.

17. Niezbędna konieczność otwarcia zamkniętej już trumny (§ 10 ust. 1) zachodzi z reguły w przypadkach sądowo-karnych i podejrzanych o chorobę zakaźną.

18. Celem uzyskania dokładnej szczelności i nieprzepuszczalności (§ 10 ust. 2) w trumnie drewnianej wszystkie spojenia powinny być zalane smołą lub innem odpowiedniem szczeliwem, a w trumnie metalowej — dokładnie zalutowane. Wieko trumny powinno ściśle przylegać do części podstawowej.

19. Przewożenie i przenoszenie zwłok ulicami miast (§ 11 ust. 2) powinno się odbywać ulicami mniej ruchliwemi i w godzinach o najmniejszym ruchu, aby w ten sposób uniknąć możności zetknięcia się zwłok z większą liczbą osób, a także, żeby nie tamować niepotrzebnie ruchu ulicznego.

20. Żądanie udowodnienia prawa do pochowania zwłok (§ 12) jest niezbędne przedewszystkiem w tych przypadkach, kiedy zwłoki mają być dostarczone zakładowi uniwersyteckiemu do celów naukowych, a zgłaszają się osoby, których uprawnienia do pochowania zwłok są wątpliwe.

21. Każda gmina obowiązana jest zorganizować na swoim terenie stwierdzanie zgonu i jego przyczyny tak, by żadne zwłoki nie mogły być pochowane przed dokonaniem tych czynności (art. 3 ust. 6; § 14), i zawiadomić o tem powiatową władzę administracji ogólnej, która może zażądać poczynienia niezbędnych zmian.

22. Władze administracji ogólnej, jak również i samorządowe powinny dążyć do tego, żeby w jak największym odsetku wszystkich przypadków zgon i jego przyczyna były stwierdzane przez lekarza bądź leczącego, bądź urzędowego,

bądź też umówionego, i tylko w braku lekarza w promieniu 4 klm (§ 15) dopuszczalne jest stwierdzenie zgonu i jego przyczyny przez oglądacza zwłok.

23. Czynności stwierdzania zgonu i jego przyczyny przez lekarzy urzędowych, lekarzy umówionych i przez oglądaczy zwłok powinny być opłacane przez gminę miejsca zgonu (art. 3 ust. 2, § 14 ust. 2), która w tym celu obowiązana jest corocznie wstawić odpowiednie kredyty do swego budżetu.

24. W tych powiatach, w których zajdzie potrzeba wyszkolenia odpowiedniej liczby oglądaczy zwłok, powiatowa władza administracji ogólnej powinna urządzić kursy specjalne dla kandydatów na te stanowiska.

Specjalna instrukcja Ministra Opieki Społecznej określi sposób prowadzenia i program tych kursów.

25. Każda gmina obowiązana jest mieć zapas kart zgonu w liczbie, odpowiadającej co najmniej rocznemu zapotrzebowaniu, i dostarczać je bezpłatnie na żądanie lekarzowi, oglądaczowi zwłok, lub osobie, która zajmuje się pochowaniem zwłok.

26. Karty zgonu powinny być wypełniane dokładnie i czytelnie bądź pismem maszynowem, bądź ręcznem (atramentem, ołówkiem anilinowym).

27. Karty zgonu, nadesłane powiatowej władzy administracji ogólnej, winien lekarz powiatowy wciągać do księgi zgonów, którą należy prowadzić według załączonego wzoru (załącznik).

28. Jeżeli powiatowa władza administracji ogólnej (lekarz powiatowy) po otrzymaniu wypełnionej karty zgonu (§ 17 ust. 2) poweźmie wątpliwości co do treści poszczególnych rubryk, to obowiązana jest jak najszybciej zażądać wypełnienia zauważonych braków i sprostowania zauważonych błędów. Dotyczy to również zaklejonego odcinka karty zgonu, wypełnionej przez lekarza.

29. Karty zgonu, sprawdzone i sprostowane w myśl pkt. 28, powinna powiatowa władza administracji ogólnej (lekarz powiatowy) raz na miesiąc, w ciągu pierwszego tygodnia każdego miesiąca, przesłać bezpośrednio do Ministerstwa Opieki Społecznej (Wydział St.).

30. Zgodnie z postanowieniami § 19 w obrębie cmentarza niedopuszczalne jest stosowanie reklamy i urządzeń, wywołujących zbędny ruch i hałas, a przeto zakłócających spokój.

31. Przepisy § 20 ust. 2 p. 1 o odległości nie dotyczą przypadków, gdy zabudowania mieszkalne, studnie, źródła i strumienie powstały po otwarciu cmentarza. Mniejsza od przepisowej odległość w tych przypadkach nie może być podstawą do żądania zamknięcia cmentarza.

Odległość oblicza się od najbliższego punktu zewnętrznej granicy cmentarza, w linji powietrznej.

32. Na przewidywany wzrost ludności i możliwość większej śmiertelności z powodu epidemji (§ 22) należy zapewnić więcej od 10 do 20% terenu, zależnie od warunków miejscowych, według uznania władzy, zatwierdzającej plan cmentarza.

33. W grobie murowanym (§ 23) tylko dno może pozostać w postaci ziemi, poza tem boki i sklepienie stanowi mur. Katakumby kościelne mogą być umieszczane tylko w podziemiach.

34. Wyloty wentylacyjne poszczególnych nisz w katakumbach (§ 26), powinny być umieszczone pod samem sklepieniem i być połączone z przewodem wentylacyjnym, znajdującym się w tylnej lub bocznych ścianach i prowadzącym ponad górną krawędź katakumb cmentarnych, lub do górnej krawędzi muru w kościele.

35. Istnienie przywileju lub zwyczaju, o którym mowa w § 28 ust. 1, stwierdza powiatowa władza administracji ogólnej po zasięgnięciu opinji właściwej władzy wyznaniowej.

36. Należy unikać zakładania oddzielnych grobowców (§ 29) poza cmentarzami i kościołami, ponieważ: 1) stwarza się przez to objekty, wymagające specjalnego pietyzmu i opieki, a te często trwają tylko krótko, potem grobowiec staje się ruiną, a usunąć go jest bardzo trudno; 2) przy zmianie właściciela terenu, na którym stanął grobowiec, zachodzą poważne trudności, jak z takim grobowcem postąpić; 3) objekty takie są zwykle przeszkodą przy prowadzeniu różnego rodzaju robót publicznych.

Dlatego też pozwolenie na założenie oddzielnego grobowca poza cmentarzem lub kościołem może być udzielone tylko w drodze wyjątku względem osób szczególnie zasłużonych dla Państwa lub społeczeństwa i tylko dla pojedyńczych osób.

Przepisy niniejszego ustępu nie dotyczą grobowców już istniejących.

37. Zwłoki w domu przedpogrzebowym lub kostnicy należy przechowywać (§ 30) w trumnach zamkniętych, ustawionych na wzniesieniach (marach, katafalkach), urządzonych tak, żeby można było je dokładnie oczyścić i odkazić.

Pomieszczenia, przeznaczone do wykonywania oględzin sądowo-lekarskich zwłok ludzkich, powinny być wyposażone co najmniej w stół odpowiedni do wykonania sekcji, w wodę zimną i ciepłą w dostatecznej ilości, w stolik, na którym można spisać protokół, i kilka krzeseł.

Jeżeli kostnica ma tylko jedno pomieszczenie, to powierzchnia jego nie może być mniejsza niż 20 m^2 przy wysokości nie mniejszej niż 3 m.

38. Żaden cmentarz nie może być oddany do użytku lub rozszerzony, jeżeli nie ma odpowiedniego domu przedpogrzebowego lub kostnicy. Dla cmentarzy już istniejących w dniu wejścia w życie ustawy o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu powiatowe władze administracji ogólnej opracują, w porozumieniu z władzami samorządowemi i wyznaniowemi, program stopniowego wprowadzania domów przedpogrzebowych lub kostnic na swoim terenie, przedewszystkiem w większych miastach. Program ten, po zatwierdzeniu przez właściwego wojewodę, będzie stopniowo wykonywany tak, aby zgodnie z art. 5 ust. 3 do dnia 26 kwietnia 1937 r. na każ-

dym cmentarzu był dom przedpogrzebowy lub kostnica.

39. Przy zatwierdzaniu opłat (art. 6 ust. 3) przewidzieć należy, że użycie pomieszczeń domu przedpogrzebowego lub kostnicy przez władze do wykonania oględzin sądowo-lekarskich lub policyjnych wolne jest od opłat.

40. Karty zgonu, na podstawie których dokonano pochowania zwłok, powinny być przechowywane przez zarząd cmentarza co najmniej w ciągu 10 lat.

41. W wykonywaniu obowiązków gminy, wynikających z art. 6 ust. 1, i uprawnień władz administracji ogólnej, przewidzianych w art. 7 ust. 2, wojewódzka władza administracji ogólnej powinna opracować plan zrealizowania sieci cmentarzy gminnych, któreby mogły obsłużyć ludność danego województwa. Byłyby one przeznaczone do chowania tych wszystkich zwłok i ich szczątków, bez różnicy wyznania, któreby zgłoszono do pochowania (art. 8 ust. 1). Przytem gminie pozostawia się możność założenia na terenie takiego cmentarza dzielnic, przeznaczonych do chowania zwłok osób poszczególnych wyznań.

Pracę nad organizowaniem cmentarzy gminnych rozpocząć należy od większych miast i tych mniejszych osiedli, w których najczęściej zdarzają się trudności z pochowaniem zmarłych pewnych wyznań z braku odpowiedniego cmentarza.

42. Za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych nie wolno żądać żadnych innych opłat poza określonemi w art. 6 ust. 3.

W razie stwierdzenia faktu pobierania dodatkowych opłat lub ofiar władze administracji ogólnej powinny poczynić odpowiednie kroki w drodze nadzoru w stosunku do gmin lub wystąpić z interwencją do właściwych władz wyznaniowych. Żądanie dodatkowych opłat lub ofiar ponad obowiązującą taksę nie może powodować odmowy pochowania. Żądanie takie, jeżeli od jego spełnienia uzależniono pochowanie, podlega karze w myśl postanowień art. 14.

43. Przy zatwierdzaniu opłat za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych w przypadkach, określonych w art. 6 ust. 3, władza powinna kierować się tem, żeby umożliwić ludności chowanie zwłok niewielkim kosztem. Władze powinny przestrzegać, by dochód z opłat, pobieranych za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych, był obracany tylko na zakładanie, rozszerzanie i zamykanie cmentarzy, jako też na ich utrzymanie i zarządzanie niemi (art. 6 ust. 1). Celem sprawdzenia, czy zasady te są przestrzegane, należy co pewien czas dokonywać kontroli odpowiednich ksiąg, a w miarę potrzeby przeprowadzić także inne badania.

44. W wykonaniu przepisów art. 6 ust. 3 władze, sprawujące nadzór nad gminami w sprawach finasowych, zażądają w najbliższym czasie od zarządów gmin wykazu opłat, pobieranych za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych, celem ich zatwierdzenia.

W stosunku do cmentarzy, wymienionych w art. 6 ust. 2, wojewódzka władza administracji ogólnej powinna się zwracać do właściwych organów naczelnych związków religijnych, innych wyznaniowych osób prawnych i instytucyj wojskowych, do których cmentarze należą, o powiadamianie jej o wysokości wyżej wymienionych opłat oraz każdej ich zmianie.

Wykaz opłat, pobieranych na każdym cmentarzu, z uwzględnieniem różnych kategoryj miejsc do chowania według zatwierdzonego planu, powinien być podany do publicznej wiadomości przez wywieszenie w biurze zarządu cmentarza i we właściwych kancelarjach parafjalnych.

Wszelkie zamierzone zmiany w wysokości pobieranych opłat w wykazie już zatwierdzonym powinny być przed ich wprowadzeniem zatwierdzone przez właściwą władzę.

45. Wnioski o odstąpienie gruntów państwowych na cele cmentarne (art. 6 ust. 4 w brzmieniu zmienionem art. 102 pkt. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) należy składać do tego Ministra, pod którego zarządem znajdują się te grunty.

46. W wypadku zamknięcia cmentarza wojewódzka władza administracji ogólnej powinna ustalić, które groby, pomniki lub inne objekty, położone na cmentarzu, mają charakter pamiątki historycznej lub artystycznej (§ 34) i zażądać w stosunku do nich szczególnej opieki, jako też specjalnego postępowania.

47. Postanowienia § 36 mają zastosowanie do wszystkich grobów, powstałych po wejściu w życie ustawy, i do tych grobów dawnych, co do których niema odmiennych zastrzeżeń.

Każdy właściciel grobu przy nabywaniu miejsca na pochowanie, lub przy przelewie prawa własności, powinien być powiadomiony przez zarząd cmentarza o treści powołanego wyżej paragrafu.

Termin lat 20 liczy się od chwili ostatniego pochowania.

Zgłaszane na piśmie zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu (§ 36) powinny być przechowywane w aktach zarządu cmentarza.

48. Pozwolenia na przewóz zwłok podczas ciepłej pory roku (§ 37) może władza udzielić w drodze wyjątku w tych przypadkach, kiedy:

1) temperatura jest naogół niska,

2) rozkład zwłok nie jest posunięty zbyt daleko,

3) istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą zastosowane w sposób należyty.

49. Specjalne środki ostrożności (§ 39 ust. 2) powinna władza zarządzić w szczególności przy przewozie zwłok na dalszą odległość, podczas upałów, zwłaszcza zaś przy transporcie do ciepłych krajów.

50. Opieczętowanie przeznaczonej do przewozu trumny ze zwłokami lub skrzynki z popiołami powinno być wykonane w ten sposób, żeby pieczęć lakowa była nałożona na opakowanie drewniane, łącząc końce sznurka, otaczającego to opakowanie.

Po przybyciu zwłok na miejsce przeznacze-

nia zarząd cmentarza sprawdza całość opakowania i pieczęci i, w razie potrzeby, zezwala na wyjęcie trumny i pochowanie jej bez skrzyni, która powinna być wówczas zniszczona.

51. Przepisy § 40 ust. 2 należy rozumieć w ten sposób, że cmentarze katolickie nie są obowiązane do chowania popiołów, pochodzących ze spalenia zwłok.

52. Władza może zezwolić na życzenie rodziny na ekshumację zwłok podczas ciepłej pory roku (§ 41 ust. 1), jeżeli:

1) temperatura jest naogół niska,

2) rozkład zwłok można uważać za skończony,

3) istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą zastosowane w sposób należyty, a w szczególności, jeżeli zwłoki wydobyte będą odpowiednio opakowane (§ 41 ust. 4).

Władza może zażądać dokonania ekshumacji zwłok w razie podejrzenia śmierci z choroby zakaźnej (art. 12 ust. I lit. c) tylko w przypadkach wyjątkowych, kiedy sprawdzenie przyczyny zgonu, nieustalonej przed pochowaniem, ma istotne znaczenie dla zwalczania groźnej epidemji jednej z chorób zakaźnych, wymienionych w § 7.

53. Zastrzeżenia o niemożności dokonywania ekshumacji na życzenie rodziny w przypadkach chorób zakaźnych (art. 12 ust. 3) dotyczą jedynie przypadków zgonu z chorób, wymienionych w § 7.

54. Wysokość opłat, pobieranych przez władze administracji ogólnej za pozwolenia na przewóz i ekshumację zwłok, normują na terenie Rzeczypospolitej przepisy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 15, poz. 119), a w zastosowaniu do pozwoleń, wydawanych przez urzędy zagraniczne Rzeczypospolitej, rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 18 kwietnia 1934 r. w sprawie taryfy opłat konsularnych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 376).

55. W razie przypadku śmierci na okręcie polskim, będącym na pełnem morzu (art. 13 ust. 1), zgon i jego przyczyna powinny być ustalone: 1) przez lekarza, a w jego braku 2) przez kapitana okrętu.

W pierwszym przypadku lekarz obowiązany jest wypełnić odpowiednie odcinki wzoru Nr. I, a kapitan okrętu — wszystkie inne rubryki tego wzoru.

W drugim przypadku kapitan wypełnia wszystkie rubryki wzoru Nr. II.

Odcinek 1-y wypełnionych kart zgonu pozostaje w aktach okrętowych, a odcinek 2-i należy po przybyciu do portu polskiego przesłać najbliższej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Poza tem w dzienniku okrętowym należy odnotować szerokość i długość geograficzną miejsca zatopienia zwłok w morzu oraz czas ich zatopienia.

56. Wszelkie sprawy, dotyczące chowania zmarłych i stwierdzania przyczyny zgonu, należące do kompetencji wojewódzkiej i powiatowej władzy administracji ogólnej, powinny być załatwiane przez odpowiednie organa sanitarne tych władz, które w razie potrzeby powinny się porozumieć z innemi zainteresowanemi działami administracji ogólnej. Odwołania w tych sprawach od orzeczeń wojewody, jako pierwszej instancji, należy kierować do Ministerstwa Opieki Społecznej.

Minister:

(—) J. Paciorkowski

1 zał.

Zał. do o. Nr. 42/35 M. O. S. z dn. 31.VII.1935 r.

L.	IMIĘ I NAZWISKO	Wiek	Data zgonu	Miejsce zgonu	Przyczyna zgonu	Miejsce oględzin	Data oględzin	Nr. karty zgonu	UWAGI
	i t. d.								

Format A_4 (210 × 297 mm), dwustronnie.

OKÓLNIK Nr. 43/35

Ministra Opieki Społecznej

z dnia 31 lipca 1935 r. Nr. Zn. 3c/37-5.

Instrukcja dla oglądaczy zwłok.

(Dz. Urz. M. O. S. z d. 15.VIII.1935 r. Nr. 14).

Do

Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

W związku z postanowieniami § 15 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 13, poz. 103) w części, dotyczącej oglądaczy zwłok, zarządza się, co następuje:

CZĘŚĆ OGÓLNA.

1. Oglądacz zwłok po otrzymaniu zawiadomienia o przypadku śmierci powinien w ciągu następnych 12 godzin udać się na miejsce, w którem są przechowywane zwłoki.

2. Przed dokonaniem oględzin zwłok winien on zasięgnąć wiadomości od osób, które były świadkami śmierci, jak również od osób z najbliższego otoczenia zmarłego, co do okoliczności, w których nastąpiła śmierć, i co do objawów choroby, która spowodowała zgon.

3. Po zebraniu powyższych wiadomości oglądacz zwłok powinien niezwłocznie przystąpić do oględzin zwłok; przeprowadzając oględziny zwłok, powinien przedewszystkiem, posiłkując się częścią szczegółową instrukcji niniejszej, stwierdzić, czy śmierć rzeczywiście nastąpiła.

4. Po stwierdzeniu faktu śmierci oglądacz zwłok, na podstawie zebranych informacyj, powinien ustalić, czy zachodzi podejrzenie, iż zgon nastąpił wskutek śmierci gwałtownej, jak zabójstwo, samobójstwo lub nieszczęśliwy wypadek, czy też zgon jest następstwem śmierci naturalnej, to jest takiej, która została spowodowana chorobą.

5. Oglądacz zwłok po stwierdzeniu, iż nie zachodzi podejrzenie o śmierć gwałtowną, powinien wypełnić kartę zgonu i jako dowód pozwolenia na pochowanie zwłok wydać ją bezpłatnie osobie, która zajmuje się pochowaniem zwłok.

6. Jeżeli przyczyną zgonu jest choroba zakaźna, oglądacz zwłok po wydaniu karty zgonu powinien niezwłocznie o tem zawiadomić lekarza urzędowego (powiatowego lub rejonowego).

7. Oglądacz zwłok, jeżeli stwierdzi lub tylko podejrzewa śmierć gwałtowną, nie może wystawiać karty zgonu, lecz o wypadku powinien zawiadomić policję państwową.

8. W razie doznania trudności przy pełnieniu swych obowiązków, oglądacz zwłok powinien zwrócić się o pomoc do policji państwowej.

9. Druki na karty zgonu według wzoru, ustalonego rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej, oglądacz zwłok otrzymuje od właściwej zwierzchności gminnej.

10. Oglądacz zwłok obowiązany jest dokładnie znać przepisy prawne, dotyczące spraw, związanych z wykonywaniem przez niego funkcyj, w szczególności zaś ustawę z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 359) oraz wymienione we wstępie rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy; ponadto obowiązany jest stosować się do zarządzeń władz, wydanych na zasadzie powyższych przepisów.

11. Każdy kandydat na oglądacza zwłok obowiązany jest przejść specjalne przeszkolenie według załączonego programu (patrz zał. Nr. 1).

12. Każdy oglądacz zwłok przed objęciem stanowiska jest obowiązany złożyć przed powiatową władzą administracji ogólnej ślubowanie według wzoru, podanego w załączniku Nr. 2.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

A. Oznaki śmierci rzeczywistej.

(Przy stwierdzaniu zgonu ma jedynie znaczenie zespół niżej podanych zmian, a nie poszczególne z tychże zmian, oznaczone literami pod punktami I i II).

I. Oznaki śmierci, występujące tuż po zgonie:

a) Bladość skóry (przy zatruciu gazem świetlnym lub przy zaczadzeniu skóra ma barwę różowawą),

b) Ogólne zwiotczenie ciała.

c) Zupełny brak wszelkich ruchów.

d) Ustanie czynności oddychania (ruchów oddechowych nie spostrzega się) oraz czynności serca (brak uderzeń serca oraz bicia pulsu).

e) Źrenice przy oświetleniu ich światłem nie zwężają się.

II. Oznaki śmierci, występujące w kilka godzin po zgonie:

a) zwłoki stają się chłodniejsze od otoczenia,

b) silniej zaznaczona trupia bladość skóry (z wyjątkiem pkt. Ia),

c) na najniżej położonych częściach całego ciała zjawiają się plamy opadowe,

d) miejsca, na których spoczywa ciężar całego ciała, są spłaszczone i blade,

e) w mięśniach zwłok zjawia się stężenie pośmiertne (kończyny i szyja są sztywne i nie dają się zginać), po 3-ch dniach ustępuje.

III. Oznaki śmierci, występujące po dłuższym czasie (powyżej 12 godzin po zgonie):

1. Gałki oczne miękną, a rogówki mętnieją.

2. Zjawiają się oznaki gnicia, do których należą:

a) woń trupia, wydzielana przez ciało,

b) zielonkawe zabarwienie skóry z początku na brzuchu, potem również na klatce piersiowej, plecach i szyi.

W następstwie dalszego rozkładu mogą wystąpić zmiany następujące:

c) na skórze i innych częściach zwłok mogą się zjawiać pręgi, ułożone w ciemno-brunatno-zielone pasma lub siatkę (są one odbiciem żył podskórnych, uwidocznionych wskutek gnicia w nich krwi),

d) naskórek czasami unosi się w postaci pęcherzy, wypełnionych płynem, powstającym wskutek gnicia tkanek. Pęcherze te tworzą się na niżej położonych częściach zwłok, do których dzięki sile ciężkości przesiąka płyn gnilny,

e) z nosa i ust wycieka brudno zabarwiony pienisty cuchnący płyn gnilny.

Stopień wyżej wymienionych zmian gnilnych zależy od warunków, w jakich znajdują się zwłoki: w środowisku ciepłem i wilgotnem rozkład gnilny zwłok postępuje szybciej.

B. Dane, na których podstawie oglądacz zwłok może podejrzewać śmierć gwałtowną (zabójstwo, samobójstwo, nieszczęśliwy wypadek).

1) Stwierdzenie na zwłokach różnego rodzaju ran: postrzałowych, ciętych, rąbanych, kłótych, tłuczonych, kąsanych, dartych, jako też rozczłonkowanie lub rozerwanie zwłok.

2) Stwierdzenie na zwłokach różnych uszkodzeń skóry, jak: siniaki, podrapania, odciski paznogci (szczególnie w okolicy szyi), brózda wisielcza na szyi, pęcherze na skórze, zwęglenie i t. d.

3) Zatkanie otworów nosowych i jamy ustnej, zatkanie wejścia do krtani, przysypanie lub przygniecenie, ustalenie, iż zwłoki wydobyto z wody.

4) Ślady oparzeń na twarzy, w szczególności w okolicy kątów ust, wybroczyny na skórze, wydzielanie przez zwłoki specjalnego zapachu, jak zapach alkoholu, gorzkich migdałów, eteru i t. p.

Pozatem oglądaczowi zwłok nie wolno wystawiać świadectwa zgonu w przypadkach następujących:

5) Zgon nagły wśród gwałtownych wymiotów, biegunek, kurczów, utrudnionego połykania, gdy miał miejsce zgon nagły osoby naogół zdrowej.

6) Zgon nagły wśród podejrzanych okoliczności.

7) Znalezienie zwłok niemowląt lub osób nieznanych.

8) W każdym przypadku śmierci osoby leczonej przez osobę nieuprawnioną do praktyki lekarskiej.

9) W przypadkach, gdy śmierć nastąpiła wskutek przerwania ciąży.

10. W przypadkach, w których pomimo upłynięcia pewnego czasu od zgonu nie wystąpiły jeszcze znamiona śmierci (szczególną uwagę należy zwrócić w przypadkach porażenia prądem elektrycznym, bowiem w tych razach po dłuższem stosowaniu środków ratowniczych udaje się czasami rażonego przywrócić do życia).

C. Dane, na których podstawie oglądacz zwłok może podejrzewać chorobę zakaźną.

1) Pojedyńcze lub zlewające się plamki na skórze, pęcherze, krosty lub wybroczyny krwawe.

2) Stwierdzenie zapomocą wywiadów, iż w danej miejscowości choruje, chorowała lub zmarła większa liczba osób (szczególnie dzieci) wśród podobnych objawów chorobowych.

3) Ustalenie, iż dana osoba przed śmiercią była leczona z powodu duru (tyfusu) brzusznego lub plamistego, czerwonki (dyzenterja), płonicy (szkarlatyny), błonicy (dyfterytu), grypy (influenzy), róży, krztuśćca (kokluszu), zimnicy (malarji), wąglika (karbunkułu), ospy lub wścieklizny (wodowstrętu).

Skrócone mianownictwo chorób dla użytku oglądaczy zwłok.

I. Ostre choroby zakaźne: dur (tyfus) brzuszny, dur (tyfus) plamisty, czerwonka (dezenterja), płonica (szkarlatyna), błonica (dyfteryt), grypa (influenza), róża, krztusiec (koklusz), zimnica (malaria, febra), ospa, wąglik (karbunkuł), wścieklizna (wodowstręt).

II. Gruźlica płuc i innych organów.

III. Inne choroby płuc i narządów oddechowych.

IV. Rak i inne nowotwory.

V. Choroby serca i naczyń krwionośnych (apopleksja i inne).

VI. Choroby nerek i dróg moczowych.

VII. Choroby narządów trawienia (wrzód żołądka, biegunki u dzieci, zapalenie wyrostka robaczkowego (ślepej kiszki), przepuklina, niedrożność jelit i inne).

VIII. Choroby, związane z ciążą, porodem i połogiem (zakażenie połogowe).

IX. Wątłość wrodzona (tylko u niemowląt do 3-ch miesięcy życia).

X. Starczość.

XI. Przyczyny nieustalone.

Minister:

(—) J. Paciorkowski

2 zał.

Zał. Nr. 1 do o. Nr. 43/35 M. O. S.
z dn. 31.VII.1935 r.

PROGRAM SZKOLENIA OGLĄDACZY ZWŁOK.

Czes trwania kursu 6 dni po 6 godzin zajęć dziennie.

1.	Budowa i czynności ciała ludzkiego	— 6 godz.
2.	Objawy otrucia najczęściej spotykanemi truciznami	— 3 „
3.	Wiadomości o chorobach zakaźnych ze szczególnem uwzględnieniem cech i oznak, występujących na zwłokach osób, zmarłych z chorób zakaźnych	— 5 „
4.	Rodzaje mechanicznych uszkodzeń ciała, spotykane najczęściej na zwłokach	— 4 „
5.	Sposoby ustalania faktu śmierci	— 4 „
6.	Rozróżnianie śmierci naturalnej i gwałtownej (zabójstwo, samobójstwo, nieszczęśliwy wypadek)	— 2 „
7.	Objaśnienie i omówienie poszczególnych punktów instrukcji dla oglądaczy zwłok	— 3 „
8.	Obowiązki i odpowiedzialność oglądacza zwłok	— 1 „
9.	Pokazy na zwłokach	— 7 „
10.	Omówienie znaczenia przysięgi, którą składają oglądacze zwłok	— 1 „
	Razem.	. 36 godz.

Zał. Nr. 2 do o. Nr. 43/35 M. O. S.
z dn. 31.VII.1935 r.

PROTOKÓŁ

o dopełnieniu aktu ślubowania.

Dnia . . . . o godzinie . . . .

p. . . . . złożył ślubowanie według roty następującej:

Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że poruczone mi obowiązki oglądacza zwłok jak najsumienniej wykonywać będą, stosując się do obowiązujących przepisów prawnych oraz według wskazań, podanych w instrukcji Ministra Opieki Społecznej o oglądaczach zwłok, w szczególności będę się starał z wszelką ścisłością sprawdzać czy ciało osoby przezemnie oglądanej rzeczywiście jest nieżywe, czy w ostatnich chwilach jej życia nie zaszedł jaki czyn lub zaniedbanie, mogące mieć związek z jej śmiercią, czy ostatnia choroba osoby zmarłej nie wynikła z choroby zakaźnej, w razie zaś stwierdzenia tego rodzaju przypadków lub podejrzenia o nie — będę o tem niezwłocznie zawiadamiać właściwe władze.

Tak mi Panie Boże dopomóż.

. . . .
(miejsce podpisu oglądacza zwłok)

. . . .
(miejsce podpisu osoby, odbierającej ślubowanie)

. . . .
(miejsce pieczęci)

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.